

Identifikace využívání aktivizujících metod ve výuce na střední škole

Ing. Pavel Jančálek

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Pavel Jančálek**
Osobní číslo: **H150460**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Identifikace využívání aktivizujících metod ve výuce na střední škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rámcové struktury bakalářské práce a literární rešerše k problematice výukových metod.

Zpracování teoretických východisek vč. metodologie pro pozorování výuky na střední škole a identifikaci aktivizujících výukových metod.

Formulace cílů praktické části práce a definování výzkumného souboru pro zpracování dat.

Verifikace hypotéz a interpretace zjištěných výsledků výzkumu.

Zvážení využitelnosti výsledků výzkumu v pedagogické praxi a formulace doporučení pro praxi výuky na střední škole.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu, Základy kvantitativního výzkumu. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.**
ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.
ZORMANOVÁ, Lucie. Obecná didaktika, Pro studium a praxi. Vydání 1., Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.
MAŇÁK, Josef a Vlastimil SVĚC. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
KRPÁLEK, Pavel a Katarina KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ. Didaktika ekonomických předmětů. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1909-8.
SULLO, Robert A. Activating the Desire to Learn. Alexandria: ASCD, 2007. ISBN 978-1-4166-0423-5.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc.**
Ústav školní pedagogiky
Datum zadání bakalářské práce: **11. října 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2018**

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.1.2018

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, učiní-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odprá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídáne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na identifikaci využívání aktivizujících metod ve výuce na střední škole v předmětu ekonomie. Cílem této práce je analýza interakce učitele a žáků z hlediska vyučovacích metod a popis postoje žáků k aktivizujícím metodám ve výuce. Pro dosažení cíle je autorem realizován kvantitativní pedagogický výzkum, v němž bylo použito pozorování výuky a záznam jednotlivých využitých metod a vyhodnocení sémantický diferenciál postojů žáků k těmto využitým metodám. Zpracováním získaných dat v tabulkovém procesoru jsou výsledky interpretovány v strukturovaném členění ve slovní, tabulkové a jinak grafické podobě. Na základě výsledků jsou formulována doporučení k využitelnosti výzkumu v pedagogické praxi na střední škole.

Klíčová slova: aktivizující metody, učitel, žáci, klasické metody, komplexní metody, pedagogické pozorování, sémantický diferenciál

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on identifying the use of activating methods in teaching at high school in the subject of economics. The aim of this work is to analyze the interaction of teacher and pupils in terms of teaching methods and to describe the attitudes of pupils to activating methods in teaching. In order to achieve the goal, the author realizes quantitative pedagogical research, which used the observation of the teaching and recording of the individual methods used and evaluated the semantic differentiality of the attitudes of the pupils towards these used methods. Processing the data obtained in a spreadsheet processor results are interpreted in a structured division in word, spreadsheet, and graphical form. On the basis of the results, recommendations on the usability of research in pedagogical practice at high school are formulated.

Keywords: activating methods, teacher, pupils, classical methods, complex methods, pedagogical observation, semantic differential

Motto:

„Jediným učitelem hodným toho jména jest ten, který vzbuzuje ducha svobodného přemýšlení a vyvinuje cit osobní odpovědnosti.“

Jan Amos Komenský (Vaněk, 2009, s. 36)

Poděkování

Děkuji vedoucí této bakalářské práce paní prof. PhDr. Haně Lukášové, CSc. za pomoc, projevenou skutečnou lidskost, odborné vedení, cenné rady a připomínky. Děkuji všem účastníkům za ochotu a vstřícnost při realizaci pedagogického výzkumu. Děkuji své rodině a přátelům za podporu během zpracování bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářská práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 8. 8. 2018

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH VÝCHODISEK K POJETÍ AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VÝUKY	11
1.1 TEORETICKÉ POJETÍ AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VÝUKY	11
1.2 TEORETICKÁ UPLATNITELNOST AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VE VÝUCE V KONTEXTU KLASICKÝCH A KOMPLEXNÍCH VÝUKOVÝCH METOD	15
2 TEORETICKÉ ASPEKTY PRO REFLEXI VÝUKY PŘI ŘEŠENÍ VÝZKUMU IDENTIFIKACE AKTIVIZUJÍCÍCH METOD.....	22
2.1 METODOLOGIE PRO PEDAGOGICKÉ POZOROVÁNÍ VÝUKY	22
2.2 SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL JAKO NÁSTROJ PRO IDENTIFIKACI POSTOJŮ ŽÁKŮ K METODÁM VÝUKY	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
3 REALIZACE PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU PRO IDENTIFIKACI VYUŽITELNOSTI AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VE VÝUCE	27
3.1 CÍLE A OTÁZKY VLASTNÍHO VÝZKUMU.....	27
3.2 FORMULACE VĚCNÉ HYPOTÉZY VLASTNÍHO VÝZKUMU	28
3.3 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	29
3.4 POUŽITÉ METODY VÝZKUMU	30
3.4.1 Pozorování – tvorba pozorovacího archu.....	30
3.4.2 Zpracování dotazníku prostřednictvím sémantického diferenciálu	33
3.5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	35
3.5.1 Interpretace výsledků výzkumu	35
3.6 SHRNUTÍ A ZÁVĚRY EMPIRICKÉ ČÁSTI	53
4 FORMULACE DOPORUČENÍ K VYUŽITELNOSTI VÝZKUMU V PEDAGOGICKÉ PRAXI.....	58
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	66
SEZNAM OBRÁZKŮ	67
SEZNAM TABULEK.....	68
SEZNAM GRAFŮ	69
SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Kombinace výukových metod ve vyučování na střední škole je pro učitele nezbytným aspektem vedoucím k získání pozornosti žáků při výkladu učiva a řízení jejich učební činnosti směrem k jejich autoregulaci. Využívání aktivizujících metod ve výuce přináší žákům další možnosti ve vstřebávání informací, které jim učitel zprostředkovává, čímž se tento nástroj stává pro učitele nedílnou součástí inovací výchovně vzdělávacího procesu.

Cílem této práce je analýza interakce učitele a žáků z hlediska vyučovacích metod a popis postoje žáků k aktivizujícím metodám ve výuce. Pedagogickým pozorováním jsou identifikovány jednotlivé výukové metody a popsány reakce žáků. Pro zpětnou vazbu k výsledkům pedagogického pozorování je zpracováno individuální mínění žáků metodou sémantického diferenciálu. Pedagogický výzkum je realizován ve vybrané střední škole s ekonomickým zaměřením v Moravskoslezském kraji ve výuce předmětu ekonomie.

První část práce je pojata převážně teoreticky v rámci dvou relevantních kapitol. Druhá specializace jednotlivých témat v této části je vymezena na teoretické pojetí aktivizujících metod výuky a teoretické aspekty pro reflexi výuky při řešení výzkumu identifikace využívání aktivizujících metod. Pojmenována je uplatnitelnost aktivizujících metod ve výuce v kontextu klasických a komplexních metod. Pedagogická metodologie pro pedagogické pozorování výuky a výzkumná metoda sémantického diferenciálu byly použity jako nástroje pro vlastní pedagogický výzkum a zaměřily i strategii interpretace získaných výzkumných výsledků, proto bylo potřebné prostudovat jejich teoretické možnosti i limity.

Druhá část je ve dvou kapitolách zaměřena na praktickou stránku řešené problematiky. Je objasněna realizace pedagogického výzkumu a formulována doporučení k využitelnosti výzkumu v pedagogické praxi. Součástí analýzy je definování cílů a otázek vlastního výzkumu včetně formulace věcné hypotézy. Následně je proveden popis výzkumného souboru, tvorba pozorovacího archu a zpracování dotazníku prostřednictvím sémantického diferenciálu. Výsledky výzkumu jsou poté podrobně interpretovány v samostatné podkapitole, ve které je přehledně zpracován časový fond využití jednotlivých metod výuky a postoje žáků k vyučovacím metodám.

V tvůrčím a obsahovém vyjádření se práce opírá o znalosti autora, realizovaný pedagogický výzkum a odbornou pedagogickou a psychologickou literaturu. Přínos této práce lze spatřit v pokusu o ucelené a zároveň stručné pojetí v oblasti využitelnosti aktivizujících metod ve výuce na střední škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH VÝCHODISEK K POJETÍ AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VÝUKY

„Vyučovací metoda je pedagogická – specificky didaktická – aktivita subjektu a objektu vyučování, rozvíjející vzdělanostní profil žáka, současně působící výchovně, a to ve smyslu vzdělávacích a výchovných cílů v souladu s vyučovacími a výchovnými principy“ (Mojžíšek, 1971 cit. podle Krpálek a Krpálková Kremlová, 2012, s 79).

Aktivizující metody jsou nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu a zabývá se jimi řada pedagogických odborníků a autorů publikací. Jedním s počátečních impulzů pro vymezení aktivizujících metod, bylo hledání inovací ve vyučování, ve snaze zvýšit aktivní účast žáků ve výuce.

„V celkovém kontextu lze konstatovat, že instrumentárium výukových metod je velmi rozsáhlé, existuje celá řada pokusů o jeho přehledné uspořádání a klasifikaci“ (Maňák, 2011). V rámci rozsahu této práce a udržení struktury v teoretické i praktické části, je třídění výukových metod členěno dle Maňáka a Švece (2003, s. 49) na metody klasické, aktivizující a komplexní.

1.1 Teoretické pojetí aktivizujících metod výuky

Dle Čapka (2015, s. 25), **pokud chceme mít aktivně pracující třídu, musíme žákům předložit nabídku pestrých, zábavných a prakticky zaměřených aktivit**, čímž zároveň zlepšujeme vztah k vyučovanému předmětu a osobě učitele. Doidge (2012, s. 193) ve svém díle zaměřeném na neurovědy tvrdí, že všechno, co jsi naše „nehmotná“ mysl představí, za sebou zanechává hmotné stopy a každá myšlenka v mikroskopickém měřítku proměňuje fyzický stav našich mozkových synapsí.

Jestliže je synapse spojení dvou neuronů sloužící k předávání vzruchů, pak pestrost výuky, zábava a zároveň praktičnost toto jen podporuje. Vytváří se tím **žákova schopnost přemýšlet nad problémem se snahou nalézt řešení**, vysvětlit podstatu a souvislosti, které jsou s tímto spojené, což z něj dělá **aktivního účastníka při jeho vlastním vzdělávání**.

Proces aktivizovat výuku je stále živý a v čase se vyvíjí. Největší pokrok nastal v posledních zhruba 100 letech. *„Počátek aktivizujících metod je spojován s reformním pedagogickým*

hnutím na přelomu 19. a 20. století. Tradičním výukovým metodám se vytýkala transmisivní¹ forma vyučování, direktivnost, nerespektování aktivity a samostatnosti žáků.“ „Z odporu k zastaralé a další rozvoj brzdící tradici se hledaly nové přístupy stavějící do popředí aktivitu žáka, označující se jako alternativní nebo inovativní. Na základě nové koncepce edukačního procesu postupně vykrystalizovaly metody označované jako aktivizující“ (Maňák, 2011).

Škoda a Doulík (2012, s. 38) věnují ve své publikaci prostor tzv. edukační aplikaci a zmiňují, že na základě neurofyziologických poznatků o mechanismech paměti a učení je možné formulovat podmínky, za kterých je proces učení efektivní, a tyto podmínky akceptovat z hlediska učitele i v procesu vyučování. Hlavní podmínky, co zmiňují, jsou následující:

- učení a objevování něčeho nového je pro učícího se jedince radostí,
- proces učení má objevitelský, heuristický charakter a informace, které jsou objevené samostatně, vytvářejí obvykle velmi pevné konsolidované paměťové stopy,
- do získávání informací se zapojuje co nejvíce smyslů,
- učení je spojeno s individuálním prožitkem, které mají epizodický charakter jako je dramaturgie, inscenace, didaktická hra apod.,
- učení není spojeno s nadměrným stresem,
- přijímané informace vytvářejí asociační vazby s již osvojenými poznatky, jako jsou tzv. mnemotechnické pomůcky tj. grafické nebo jiné vizuální podobnosti.

Dále k tomuto ještě Škoda a Doulík (2012, s. 39) zmiňují, že učitelé by se měli více zabývat problematikou motivace žáků, získáváním a udržením jejich pozornosti. Americký pedagog Sullo (2007, s. 154) ve své knize zaměřené k aktivaci touhy učit se uvádí, že **motivace žáků je dnes nejdůležitější otázkou ve vzdělávání**. Snaha v oblasti vzdělávání je stále více zaměřena na zlepšování učebních osnov a správné volby metod výuky, přičemž v uplynulých letech došlo k výraznému zlepšení. Vyšší nároky na učební osnovy a metody výuky jsou

¹ Dle Koláře a Šikulové (2007, s. 10) tzv. transmisivní vyučování herbartovské školy tj. jednosměrný především výklad učitele k žákovi, přestože bylo kritizováno již na počátku 20. století, stále v současné době přezívá v České republice i ve světě.

však omezeně účinné, pokud nejsou žáci do výuky vtaženi a motivováni k jejímu pochopení.²

Dle Novákové (2014, s. 18) pod pojmem motivace rozumíme pohnutku k jednání, což je důležitý činitel působící na efektivitu učení, respektive celý soubor činitelů, kterými žák dynamizuje své jednání. Bez vhodné motivace, bez vysvětlení smyslu a významu práce, bez probuzení alespoň elementárního zájmu žáků je i sebelepší metoda výuky pouhým formálním sledem činností, většinou nezajímavých a bez většího efektu. Pozitivní motivace je důležitým faktorem z hlediska učení a školní úspěšnosti. Většina odborníků se domnívá, že je přímo zásadní podmínkou školní úspěšnosti. Nováková (2014, s. 19) dále rozděluje motivaci na vnitřní a vnější.

Vnitřně motivovaná je taková činnost, která nás uspokojuje sama o sobě, k níž nepotřebujeme vnější podněty, jako jsou pochvaly nebo ocenění. Oproti tomu u vnější motivace není cílem samo uspokojení z učení, nýbrž právě vnější reakce, tedy pochvala nebo vyhnutí se trestu. Žáci takto motivováni proto mají menší úspěšnost výkonu, horší přizpůsobivost, projevuje se u nich vyšší úzkostnost, protože je více zatěžuje strach z neúspěchu. Využití vnější motivace ve výchovné praxi je sice běžné a zdůvodněné, nemělo by však být tím hlavním. Vnitřně motivované učení je proto pro žáka úspěšnější, spontánnější a tvořivější.

Pojetí aktivizujících metod výuky je v souladu se všemi výše zmíněnými podmínkami tzv. edukační aplikace a motivováním žáků k seberealizaci. „*Aktivní seberealizací žáků a větší otevřeností školních aktivit vůči společenskému prostředí, se škola víc propojuje s reálným životem, který jí kultivuje ve smyslu živého společenství. Tím se škola stává pro žáky přitažlivější a zajímavější*“ (Maňák a Švec, 2003, s. 106). Takto lze shrnout hlavní pojetí aktivizujících metod.

Obdobných tvrzení a citací k aktivizujícím metodám je v dnešní odborné literatuře a webových příspěvcích mnohem více. Je to vděčné a populární téma, což přispívá k rozvoji jeho teoretického a posléze i praktického poznání. Není ovšem možné a ani žádoucí, v rámci

² „Student motivation is the most important issue in education today. Most professional development initiatives are aimed at enhancing instruction a strengthening curriculum. In recent years, our ability to instuct has improved substantially. Higher standards, a well-designed curriculum, and exemplary instruction are of limited value unless students are engaged and motivated to learn what is being taught.“

stupně, rozsahu a zejména cíle této práce, všechny citovat a dále se věnovat rozboru všech v minulosti zmíněných nebo popsanych charakteristik aktivizujících metod.

Nyní dle Maňáka a Švece (2003, s. 49) jsou v obrázku č. 1 zobrazeny jednotlivé aktivizující metody výuky, které jsou předmětem praktické části práce a současně jsou k nim ve stručné formě popsány jejich hlavní aspekty.

Obrázek 1: Aktivizující metody výuky³

Při využívání aktivizujících metod se ve vyučování tedy může objevit **diskuze** mezi učitelem a žákem a žáky navzájem a to na různá témata dle probírané výuky. Diskuze mohou být vedeny např. nad textem v knize nebo článku nebo jen nad prostou otázkou. Tento prostor

³ Výtah je zpracován dle Maňáka a Švece (2003, s. 108 až 129) a také dle Zormanové, Výukové metody aktivizující (2012) v článku na metodickém portálu www.rvp.cz.

k vlastnímu vyjádření **motivuje žáka k tvůrčímu myšlení**, což může vést až k tzv. **heuréka** neboli „objevil jsem, našel jsem“.

Žáci jsou tímto ve vyučování stále více vtahováni do aktivního chápání reálných problémů, komplexu vztahů a **řešení hypotetických situací**. Uspořádáním myšlenek v řešení problémů žák **zesiluje své myšlenkové mapy**, učí se systematicky myslet a utváří si síť vztahů mezi jevy. Tyto impulzy k přemýšlení pomáhají žákovi rozvíjet sociální učení v modelových situacích, kdy žák může být schopen **pro lepší názornost zinscenovat situaci nebo nějakou událost a tzv. jí zahrát**.

Nyní po popisu teoretického pojetí aktivizujících metod je na řadě nastínění jejich teoretické uplatnitelnosti, neboť ve výuce jsou uplatňovány i klasické a komplexní metody.

1.2 Teoretická uplatnitelnost aktivizujících metod ve výuce v kontextu klasických a komplexních výukových metod

Volba ve využívání výukových metod nestojí v tzv. vzduchoprázdnu, ale je postavena na širších souvislostech ve vnímání celého spektra výchovně-vzdělávacího procesu. „*Pro plné pochopení a optimální nasazení metody je nutno zdůraznit, že výuková metoda je součástí systému – výuky. Tento otevřený dynamický systém se realizuje v určitém prostředí a v širším okolí a představuje složitý vzájemně propojený celek s četnými vazbami a vzájemným ovlivňováním*“ (Maňák, 2011).

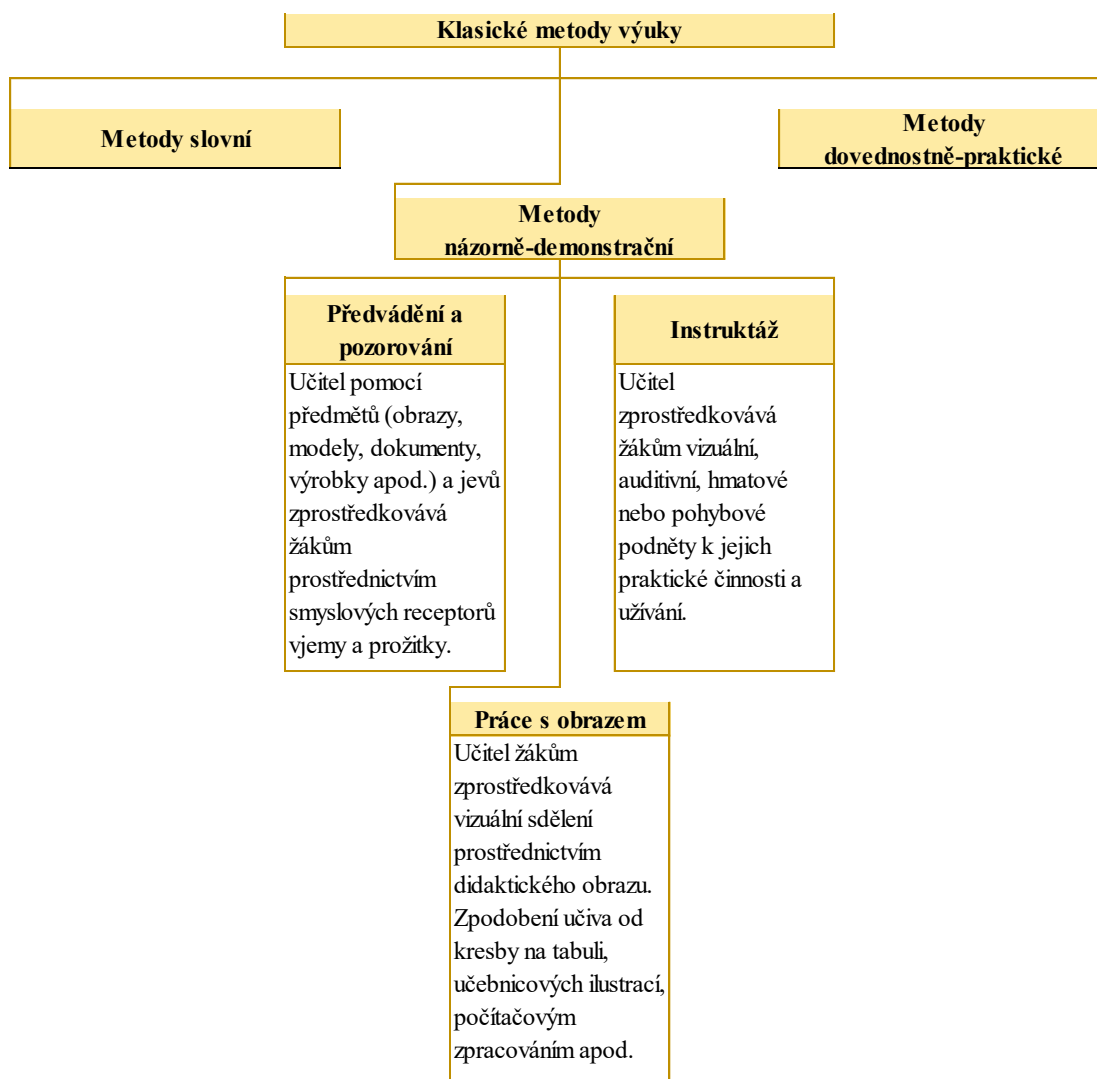
Krpálek a Krpálková Kremlová (2012, s. 17) to označují jako didaktický systém, který je tvořen soustavou faktorů, spoluvytvářejících výchovně vzdělávací proces. Hybatelem a řídicím subjektem tohoto procesu je učitel, který si stanoví na základě didaktické analýzy strategii výuky. Dle Zormanové (2014, s 95) se navíc uvádí, že učitel díky didaktické analýze pronikne do studované učební látky a přetváří vědecké poznatky na didaktické poznatky (školní učivo). **Didaktický systém** dle Krpálka a Krpálkové Kremlové (2012, s. 18) tvoří:

- učitel, žáci a jejich vzájemná komunikace (pedagogická komunikace)
- výchovně vzdělávací cíle (stanovuje učitel v přípravě fázi výuky)
- didaktické prostředky k dosažení didaktických cílů
 - vzdělávací obsah (učivo, učební látka)
 - organizační formy výuky
 - **vyučovací metody**
 - materiálně didaktické prostředky (technika a infrastruktura učeben, učební pomůcky)

I přesto, že předmětem této práce není tyto všechny součásti systému dále teoreticky rozebírat, bylo zapotřebí tyto souvislosti zmínit, neboť **výběr vyučovacích metod je nedílnou součástí celého didaktického systému.**

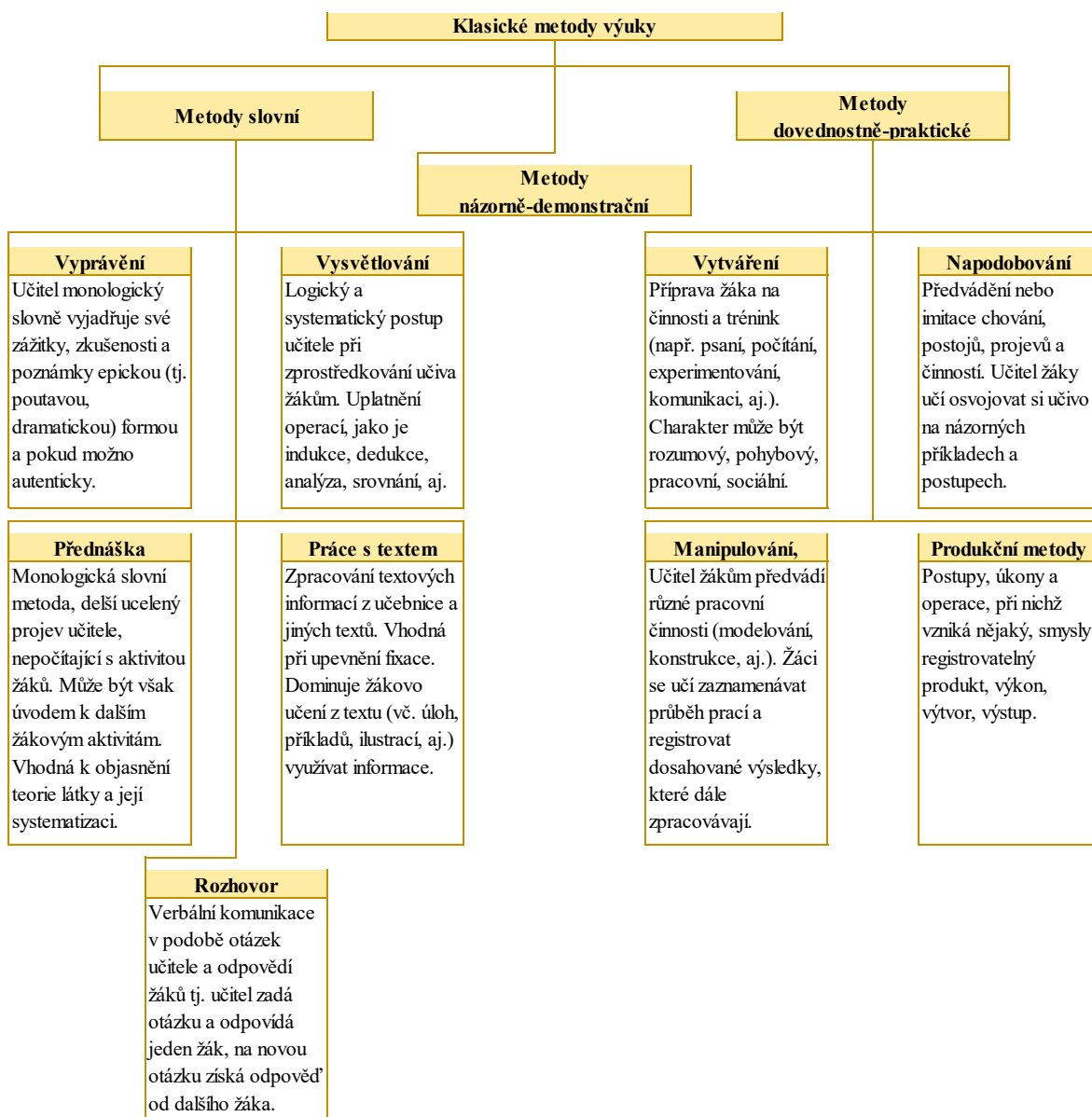
Nyní jsou dle Maňáka a Švece (2003, s. 49) v obrázcích č. 2 až 5 zobrazeny jednotlivé klasické a následně komplexní metody výuky, které jsou předmětem praktické části práce a současně jsou k nim ve stručné formě popsány jejich hlavní aspekty.

Obrázek 2: Klasické metody výuky (část 1)⁴

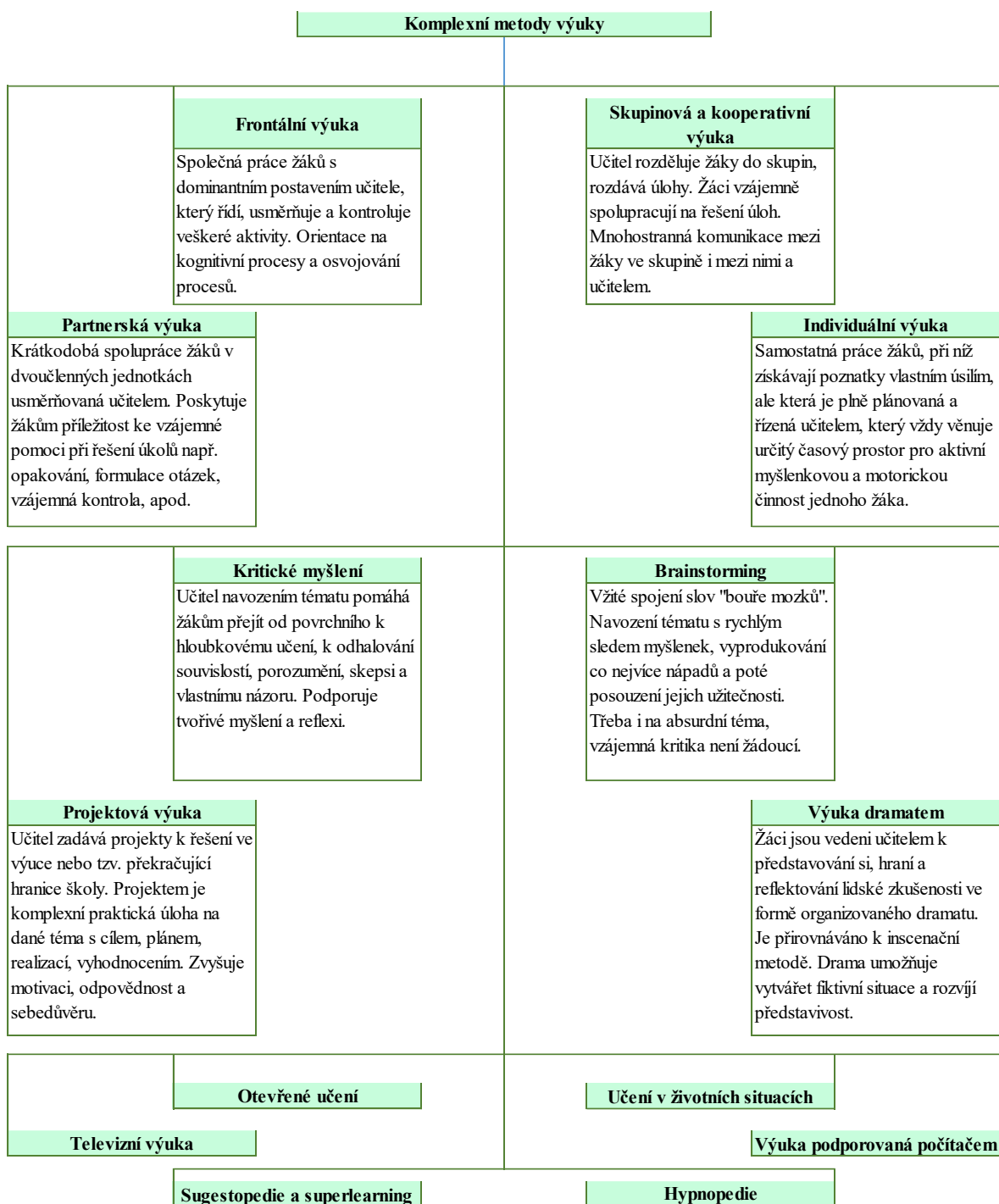

⁴ Výtah je zpracován dle Maňáka a Švece (2003, s. 53 až 104) a také dle Zormanové, Výukové metody tradičního vyučování (2012) v článku na metodickém portálu www.rvp.cz.

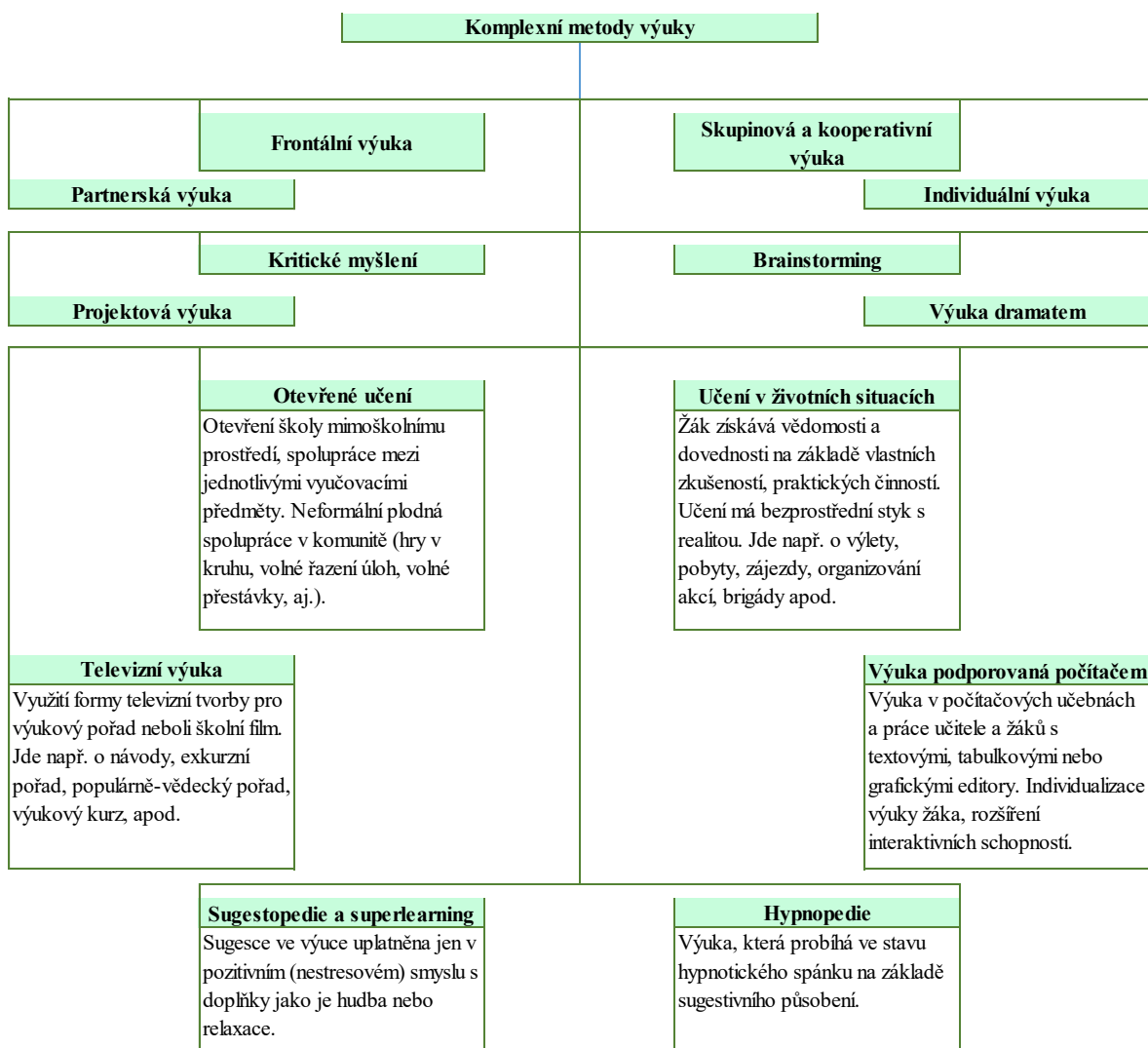
Obrázek 3: Klasické metody výuky (část 2)⁵

⁵ Výtah je zpracován dle Maňáka a Švece (2003, s. 53 až 104) a také dle Zormanové, Výukové metody tradičního vyučování (2012) v článku na metodickém portálu www.rvp.cz.

Obrázek 4: Komplexní metody výuky (část 1)⁶

⁶ Výtah je zpracován dle Maňáka a Švece (2003, s. 131 až 196) a také dle Zormanové, Výukové metody komplexní – 1. a 2. část (2012) v článku na metodickém portálu www.rvp.cz.

Obrázek 5: Komplexní metody výuky (část 2)⁷

Široká paleta výše uvedených klasických a komplexních výukových metod a k tomu možnosti uplatnit aktivizující metody výuky, nabízí učitelům velký prostor pro jejich kombinování tak, aby žákům přineslo vyučování co největší užitek. „Na rozdíl od výhradní aplikace tradičních vyučovacích metod se v případě alespoň částečného a občasného uplatnění aktivizujících metod posiluje samostatnost žáků v procesu učení a při řešení problémů“ (Krpálek a Krpálková Kremlová, 2012, s. 88).

Krpálek a Krpálková Kremlová (2017, s. 25) ve své prakticky orientované publikaci ještě blíže konkretizují, že je důležité, aby učitelé své metodické portfolio neomezovali na úzký

⁷ Výtah je zpracován dle Maňáka a Švece (2003, s. 131 až 196) a také dle Zormanové, Výukové metody komplexní – 1. a 2. část (2012) v článku na metodickém portálu www.rvp.cz.

okruh verbálních monologických metod (výklad, vysvětlování, popis), ale aby využívali i moderní aktivizující metody, protože s jejich pomocí lze rozvíjet také skupinu klíčových kompetencí, nikoli pouze odborné kompetence. Aplikace aktivizujících metod tím, že učitel žáky přímo zapojí do výuky (aktivizuje), vede prokazatelně ke zvýšení jejich motivace, převodu vědomostí v dovednosti, lepšímu pochopení učiva, efektivnější fixaci poznatků a schopnosti aplikovat je následně v praxi.

Jedním ze závěrů studie provedené ve Finsku (Lehesvuori a Viiri, 2015, s. 28), která zkoumá, jak učitel dokáže využít dialogické vyučování v praxi v kontextu autoritativního vyučování je zjištění, že pokud ve sledovaných hodinách zůstaly diskuze otevřeny až do konce vyučování, vedly k tomu zpravidla specifické příčiny jako je snaha nenarušovat zájem žáků o téma a využít jej pro badatelské aktivity formou domácích úkolů.

Z toho vyplývá přirozený prostor pro učitele střídat v průběhu vyučovací hodiny metody výuky dle potřeby napříč aktivizujícími, klasickými a komplexními. Když např. rozhovor se rozvine v diskuzi, po vysvětlování následuje skupinová a kooperativní výuka, situační nebo heuristická metoda se mění v kritické myšlení apod. Variabilitu si může určit učitel sám dle své šikovnosti a touze žáky aktivně zapojit do výuky.

Tyto argumenty k uplatnitelnosti aktivizujících metod ve výuce a jejich kombinaci s klasickými a komplexními metodami, vedou k pocitům, že žák může mít z učení se novým věcem nejen užitek, ale také radost.

Jak uvádí Lukášová (2013, s. 91), radost z učení jako jedna z dominantních pozitivních emocí byla pozorována i experimentálně jako podmínka, která povzbuzuje učení a zvyšuje výkon žáků. Tento pozitivní afekt zlepšuje chápání komplexních situací, rozšiřuje rozsah pozornosti a asociací. Pomocí bohaté představivosti žáci rozvíjejí asociativní struktury paměti. Dále se posiluje jejich kreativita a je posilováno paralelní celostní zpracování informací, které žákům umožňuje vidět souvislosti.

„Pod pojmem vyučovací metoda je obvykle chápán způsob (postup, cesta) společné činnosti učitele a žáků, který vede k dosažení plánovaných výukových cílů“ (Lukášová, 2010, s. 118). Metody výuky jsou tak dle Lukášové (2010, 118) další bohatou oblastí rozhodování o výuce.

K uplatnění aktivizujících metod ve výuce je však potřeba ještě zmínit, že jsou tyto metody mnohdy označovány, jako vysoce náročné na přípravu a jejich realizaci, zejména v kontextu klasických metod. V tomto mají aktivizující a komplexní metody

mnohdy stejnou „pověst“, neboť se v případě obou těchto metod předpokládá aktivní zapojení žáka do vlastního učení. Možná proto **jsou stále aktivizující a komplexní metody označovány, oproti klasickým metodám, jako „inovativní nebo suportní“**.

Tvrzení o vysoké náročnosti používat tyto „inovativní metody“ ve výuce a naopak, že „učit klasicky“ není náročné, rozporuje Čapek (2015, s. 577) ve svých „minirecenzích“ (jak si sám nazval) několika publikací. Za zmínku stojí například:

„Je jisté, že např. pro výklad si musí učitel (alespoň poprvé) udělat přípravu, umožňující mu tři čtvrtiny hodiny si třepit ústa, zatímco téma pro brainstorming kreativní učitel vymyslí cestou po schodech do třídy, pak jen vezme do ruky křidu – a je to! Takže je to přesně naopak.“ „*Nebo: Proč by nemohl po problémovém vyučování být v sešitě přehledný zápis? Proč by po výkladu nutně musel být přehledný?*“ (Čapek, 2015, s. 576).

Čapek (2015, s. 594) v závěru své rozsáhle publikace „Moderní didaktika“, tvrdí že metody samotné nejsou zárukou dobrého vyučování, ale jsou jeho základem a nezbytným předpokladem. Zároveň vyjadřuje politování nad faktem, že aktivizující, komplexní popř. jiné moderní metody jsou stále považovány za alternativní nebo inovativní, přestože by měly být tradiční a klasické. Jak dále Čapek uvádí, chtěl i splatit „pomyslný“ dluh studentům a poskytnout jim pro jejich seminární, bakalářské a diplomové práce normální, rozumnou variantu srovnání metod. Proto je této možnosti využito a srovnání (ač se jedná jen o ryzí opis s knihy) je zpracováno v příloze č. I, kde jsou potvrzena výše zmíněná tvrzení, že aktivizující (a také komplexní) metody rozvíjí myšlení, zájem o učivo, sebepoznání, mění vztahy ve třídě, dávají žákům prostor, jsou vhodné takřka ve všech fázích výuky apod.

V závěru této kapitoly ještě stojí za zmínku myšlenky Čapka (2015, s. 595), že učitelé jsou pro své žáky velmi důležitými dospělými. Pokud někdo bude milovat historii (a platí o jakémkoli jiném předmětu), může to být kvůli učiteli, kterého potkal. Jestliže jiný nenávidí chemii nebo zeměpis, také za tím stojí učitel. Ve škole žáci mohou zažívat pozitivní emoce, podporu druhých, vzájemnou výměnu poznatků se spolužáky a učiteli. Tak by to mělo být. Na to jsou potřeba výukové metody.

Z uvedeného teoretického rozboru aktivizujících výukových metod bude pro následující výzkum nejdůležitější pracovat s charakteristickými znaky jednotlivých výukových metod, k jejich záznamu při pedagogickém pozorování a v dotazníku sémantického diferenciálu.

2 TEORETICKÉ ASPEKTY PRO REFLEXI VÝUKY PŘI ŘEŠENÍ VÝZKUMU IDENTIFIKACE AKTIVIZUJÍCÍCH METOD

V předchozích kapitolách byl věnován prostor pro vymezení základních východisek a identifikaci aktivizujících metod vč. jejich možné uplatnitelnosti ve vyučování společně s klasickými a komplexními metodami. V této kapitole přichází na řadu objasnění teoretických aspektů pro reflexi, neboli zpětnou vazbu jak lze identifikovat využívání aktivizujících metod ve výuce a jaké jsou postoje žáků k těmto metodám. Přiblíženy jsou tak dvě v praktické části uplatněné metody výzkumu, konkrétně tedy pedagogické pozorování a sémantický diferenciál.

Tyto výzkumné metody jsou jasně definované v odborné pedagogické literatuře a různých studiích. Proto není žádoucí zde vytvářet nějakou dlouhou kompilaci citovaných tezí. Obsah následujících dvou kapitol je tedy spíše heslovitým objasněním pojmů a postupů, které jsou následně řešeny v praktické části.

2.1 Metodologie pro pedagogické pozorování výuky

„Pedagogické pozorování je sledování smyslově vnímaných jevů, zejména chování osob, v průběhu dějů aj.“ (Průchová, Walterová a Mareš, 2001 cit. podle Chráska, 2016, s 146).

Dále Chráska (2016, s 146) uvádí různé přístupy ke klasifikaci pozorování:

- krátkodobé nebo dlouhodobé (déle než jednu vyučovací jednotku)
- introspektivní (sebepozorování) nebo extrospektivní (pozorování jiných)
- přímé (vlastní) nebo nepřímé (zprostředkované)
- standardizované (záměrné, cílevědomé) nebo nestandardizované (intuitivní bez přípravy a záznamu)

Zormanová (2011) poukazuje na to, že pro zaznamenání činností žáků a učitele ve vyučovací hodině pomocí metody standardizovaného (strukturovaného na kategorie, proměnné) pozorování bylo vytvořeno již velké množství pozorovacích systémů, jejichž počet není přesně znám a odhaduje se na několik tisíc. Obecně však platí, že příliš velký počet kategorií nemusí být pro výzkum přínosnější a předností pozorovacího systému o nepříliš velkém počtu kategorií je jeho relativní jednoduchost.

Na pedagogické pozorování, jak uvádí Chráska, 2016 s. 147), jsou dále kladeny požadavky, kdy musí být jasné odpovědi na otázky: Co se má sledovat?; Co je třeba zjistit?; Jak toho

dosáhnout?; Jak to zachytit?. Otázky jsou kladeny pro každé dobré měření, aby mohl být výzkum dostatečně validní (je pozorováno to co se pozorovat má) a reliabilní (spolehlivé a co nejpřesnější zachycení jevů).

V praktické části práce je využita metoda pozorování dlouhodobá, extrospektivní, přímá a standardizovaná (naplánování a cílená s jasnou strukturou kategorií).

Chráška (2016, s. 148) ještě upozorňuje na možná úskalí pozorování v podobě subjektivních faktorů, které jsou zkreslující jako je např. haló efekt, předsudky, stereotypizace, tendence průměrovat. Proto pro udržení určité úrovně spolehlivosti a přesnosti je nezbytné tyto faktory co nejvíce eliminovat.

2.2 Sémantický diferenciál jako nástroj pro identifikaci postojů žáků k metodám výuky

Sémantický diferenciál je jedna z možností pro zkoumání postojů. „*Tato zajímavá metoda umožňuje měřit individuální, psychologické významy určitých objektů (obyčejně pojmů) u jednotlivých osob*“ (Chráška, 2016, s. 215). Metoda, kterou vytvořil americký profesor Osgood v roce 1957 je postavena na posuzování nejčastěji sedmibodových škál s krajními body tvořenými dvojicí adjektiv protichůdného významu. Osgood, dle Chrášky (2016, s. 219) doporučuje každou dvojici adjektiv zařadit do tří faktorů tj. hodnocení, potence (síla, náročnost) a aktivita, které definoval už v roce 1958 při vytvoření původního seznamu 50 škál sémantického diferenciálu. Od té doby byla a je tato výzkumná metoda hojně využívána napříč obory a její škály jsou rozšiřovány. Příklad záznamového listu v pedagogickém výzkumu je znázorněn v obrázku č. 6.

Chráška (1998, s. 59) ve své stati znázornil výsledky sémantického diferenciálu při zjištění postojů žáků a studentů v edukační realitě do tzv. sémantického prostoru pomocí vizuálně přehledného trojrozměrného grafu, ve kterém jednotlivé osy tvoří právě zmíněné tři faktory. „*Jako míra vzdálenosti pojmů v sémantickém prostoru se nejčastěji používá tzv. lineární distance D* “ (Kerlinger, 1972 cit. podle Chráška, 2016, s 218). Příklad sémantického prostoru je znázorněn v obrázku č. 7 a následně v obrázku č. 8 je příklad možného grafického znázornění výsledných škál, jak je uvedeno ve studii Národního ústavu odborného vzdělávání Postoje žáků ke škole (Pöschl, 2011).

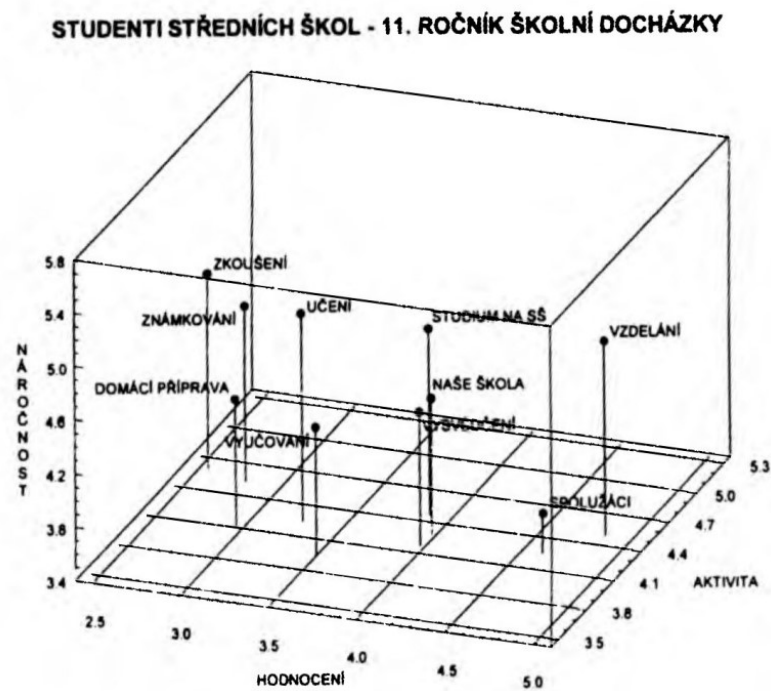
Obrázek 6: Ukázka použitého záznamového listu sémantického diferenciálu⁸

IDEÁLNÝ UČITEĽ

		1	2	3	4	5	6	7	
1.	zaujímavý								nudný
2.	priateľský								nepriateľský
3.	aktívny								pasívny
4.	zodpovedný								nezodpovedný
5.	istý								neistý
6.	veselý								smutný
7.	extrovertný								introvertný
8.	rýchly								pomalý
9.	originálny								stereotypný
10.	pokojný								agresívny
11.	systematický								neorganizovaný
12.	kompetentný								nekompetentný
13.	nenáročný								náročný
14.	liberálny								autoritatívny
15.	humorný								vážny

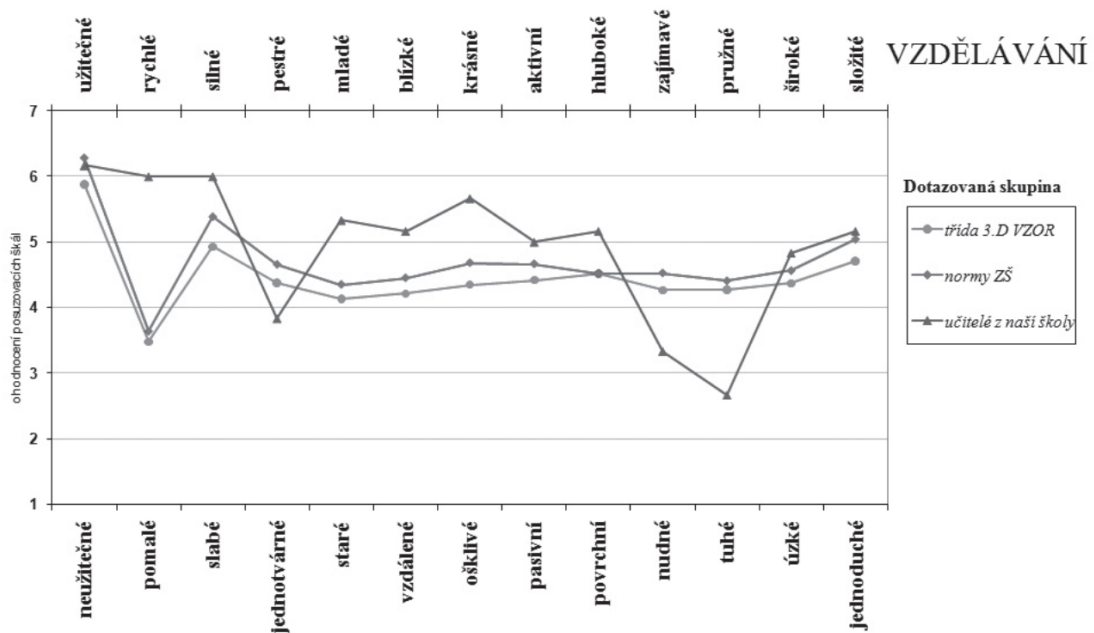
■ Dimenzia hodnotenia
■ Dimenzia sily
■ Dimenzia aktivity

Obrázek 7: Příklad znázornění sémantického prostoru⁹

⁸ Gavora (2011)

⁹ Chráska (1998)

Obrázek 8: Příklad možného grafického znázornění výsledných škál¹⁰

Výsledné hodnoty dle Chrásky (2016 s. 216) jsou ve výsledku šetření interpretovány pomocí aritmetického průměru hodnot, které respondenti výzkumu uvedli. Pro zjištění kolísání hodnot kolem aritmetického průměru, se pak využívá směrodatná odchylka. Faktor (neboli Dimenzia jak je uvedeno v obrázku č. 6 ve slovenském jazyce) je dopočítán aritmetickým průměrem z výsledků jednotlivých škál, které do daného faktoru v rámci záznamového listu náležejí.

Z uvedených teoretických aspektů pro reflexi výuky bude pro následující výzkum nejdůležitější výběr vhodných kategorií pro pedagogické pozorování a škál v záznamovém listu sémantického diferenciálu.

V teoretické části bakalářské práce byl věnován prostor základním východiskům a aspektům, které mají pomoci při vlastním pedagogickém výzkumu a jeho interpretaci. Nejdůležitější pro empirické postupy vlastního výzkumu se jeví pozorování interakce učitele a žáků z hlediska volby vyučovacích metod a zjištění postojů žáků k vyučovacím metodám formou sémantického diferenciálu.

¹⁰ Pöschl (2011)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 REALIZACE PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU PRO IDENTIFIKACI VYUŽITELNOSTI AKTIVIZUJÍCÍCH METOD VE VÝUCE

Využitelnost aktivizujících metod ve výuce je identifikována na základě výsledků kvantitativně orientovaného pedagogického výzkumu. Pilíři pro tento výzkum je pozorování interakce učitele a žáků z hlediska volby vyučovacích metod vč. popisu reakcí žáků k těmto metodám a zjištění individuálních postojů žáků k vyučovacím metodám formou sémantického diferenciálu. Získaná data jsou analyticky zpracována a výsledky popsány s ilustračním přiblížením pomoci obrázků, tabulek a grafů.

Na realizaci tohoto projektu byl nejprve věnován prostor přípravě vlastních podkladů a dohodě s vedením střední školy, kde byl výzkum realizován. Po představení hlavních parametrů výzkumu byl dohodnut rámcový časový plán a nezbytná pravidla upravující vzájemný bezproblémový průběh např. zásada nezasahovat do průběhu výuky, nepoživování audiovizuálních záznamů aj. Žáci byli o výzkumu předem informováni, aby se eliminovalo riziko zbytečného nedorozumění.

3.1 Cíle a otázky vlastního výzkumu

Před vlastním výzkumem je nezbytné stanovit cíle a otázky, na které prostřednictvím zvolených metod výzkumu jsou hledány odpovědi. V rámci rozsahu této práce jsou zvoleny tři hlavní cíle a k nim formulované otázky.

Cíl 1: Zachycení všech metod výuky v pozorovaných hodinách předmětu ekonomie.

Je nezbytné, ať je pozorováním zaznamenán časový rozsah jednotlivých metod výuky využitý učitelem ve vyučování a zvolené metody výuky přiřazeny tam kam náleží, tj.:

- aktivizující metody
- klasické metody
- komplexní metody

Otázka 1: Jaký je podíl jednotlivých metod výuky v pozorovaných hodinách ekonomie?

Pro zodpovězení otázky je zapotřebí zaznamenat celkový časový rozsah použitých metod a dopočtem zjistit podíly těchto metod z celkového časového fondu pozorování.

Cíl 2: Identifikovat podíl jednotlivých aktivizujících metod v pozorovaných hodinách předmětu ekonomie.

Záznamem časového rozsahu metod výuky je zapotřebí identifikovat jednotlivé metody v rámci aktivizujících metod tj. diskuze, heuristická metoda, situační metoda, inscenační metoda, didaktické hry.

Otázka 2: Jaké jsou používány jednotlivé aktivizující metody v pozorovaných hodinách ekonomie?

Pro zodpovězení otázky je zapotřebí, ať je ze záznamu z pozorování zřejmé, které metody náleží k aktivizujícím a vyjmenovat je.

Cíl 3: Popsat postoje žáků střední školy k aktivizujícím metodám ve vyučování předmětu ekonomie.

V rámci dotazování žáků formou sémantického diferenciálu k vyjádření postojů k vyučovacími metodám je zapotřebí zaznamenat jak se staví k výuce v době, kdy učitel použil některou z aktivizujících metod. Je potřeba tak vysledovat jaké je žákovo hodnocení z hlediska zajímavosti výuky, hodnotnosti, uvolněnosti, systematickosti, náročnosti, hloubky, aktivity, modernosti a svižnosti.

Otázka 3: Jaké jsou postoje žáků střední školy k aktivizujícím metodám ve vyučování předmětu ekonomie?

K zodpovězení otázky je zapotřebí jednotně popsat postoje žáků k aktivizujícím vyučovacími metodám. Z odpovědi musí být zřejmé, jaké žáci aktivizujícím metodám připisují hodnocení z hledisek v uvedených v cíli 3.

K dosažení stanovených cílů a zodpovězení otázek je nezbytná v rámci studia získaná znalost přiřčenit jednotlivým metodám výuky jasné charakteristické znaky. Zároveň vědět jak získat a zpracovat postoje žáků k stanovené problematice a dokázat tyto postoje interpretovat.

3.2 Formulace věcné hypotézy vlastního výzkumu

„Zatímco problém je otázka, kdy se tážeme, zda existuje vztah mezi pedagogickými jevy, hypotéza je podmíněným výrokem o vztahu mezi dvěma proměnnými. Lze také říci, že hypotézy jsou predikcemi (předpověďmi) o vztazích mezi proměnnými“ (Chráaska a Kočvarová, 2014 s. 12).

Pro tento pedagogický výzkum je stanovena tato věcná hypotéza

H: Žáci mají k aktivizujícím metodám ve výuce ekonomie pozitivnější postoj než ke klasickým metodám.

3.3 Popis výzkumného souboru

Pedagogický výzkum byl realizován v období 10–11/2017 a v 04/2018 ve dvou třídách čtvrtého ročníku střední školy s ekonomickým zaměřením nacházející se v Moravskoslezském kraji.

Třída, vyučující a žáci

Tabulka 1: Třída, vyučující a žáci

Název skupiny	Vyučující	Pohlaví žáků	Počet žáků
Ekonomické lyceum	Učitel A	Dívka	23
		Chlapec	7
Ekonomické lyceum Celkem			30
Obchodní akademie	Učitel B	Dívka	28
		Chlapec	3
Obchodní akademie Celkem			31
Celkový součet			61

Třídy jsou dle zaměření pojmenovány na Ekonomické lyceum (4EL) a Obchodní akademie (4OA). Každé třídě je jiný vyučující. Mezi žáky převažují v obou třídách dívky. Z celkového počtu 61 žáků je 51 dívek a 10 chlapců. V rámci plnění cílů práce není předmětem analýza a porovnání výsledků v jednotlivých třídách nebo dle pohlaví žáků.

Vyučovací metody

Při pozorování jsou zaznamenány využitě aktivizující, klasické a komplexní vyučovací metody uvedené v kapitole 1.1 Teoretické pojetí aktivizujících metod výuky, obrázek č. 1 a v kapitole 1.2 Teoretická uplatnitelnost aktivizujících metod ve výuce v kontextu klasických a komplexních výukových metod, obrázky 2 až 5.

Organizační forma výuky

Ve vztahu k osobnosti žáka probíhalo vyučování hromadné. Podle charakteru výukového prostředí bylo vyučování realizováno ve třídě a z hlediska délky trvání se jednalo o vyučovací hodiny (45 minut). Pracovní a sociální klima ve třídě bylo stabilní. Vztah žák-spolužáci-

učitel byl korektní. Převažoval vzájemný respekt a docházelo jen k minimálnímu vyrušování (občas šepot a šum ve třídě v průběhu vyučování).

Materiálně didaktické prostředky

Učitelé k výuce využívali zejména skripta a dle nich zpracované příklady a schémata, se kterými žáci pracovali. Jako doplněk použili články z ekonomických webů nebo audiovizuální příspěvky. Pro znázornění některých pojmů, výkladů, grafů a vzorců využili tabuli nebo dataprojektor s počítačovým připojením k internetu.

Uspořádání místnosti

Obě třídy se vyznačovaly klasickým uspořádáním dvoučlenných lavic v šesti za sebou ve třech řadách, umístěných v obdélníkovém půdorysu. Žáci seděli ve dvojicích, v některých případech po jednom. Ve přední části třídy je uprostřed čelní zdi bílá tabule a stahovací plátno pro dataprojektor. Před tabulí po straně je umístěn stůl učitele. Třídy zdobily drobné designové doplňky na zdi v podobě obrázků a poliček s různými předměty. Lze konstatovat, že obě třídy se vyznačovaly uspořádáním vyhovujícím primárně frontálnímu způsobu výuky.

3.4 Použité metody výzkumu

K identifikaci aktivizujících metod výuky byl realizován kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum formou pozorování interakce učitele a žáků z hlediska volby vyučovacích metod a tomuto doprovodně byla popsána náplň jednotlivých metod. Pro zjištění individuálních postojů žáků k vyučovacím metodám byl zpracován dotazník formou sémantického diferenciálu, který žáci vyplnili dle svých preferencí.

3.4.1 Pozorování – tvorba pozorovacího archu

Pozorovací arch je zpracován v tabulkovém procesoru. Základem aplikace je databáze informací vztahující se pozorované jednotce. Jednotkou pozorování je jeden úplný záznam, který je proveden na jednom řádku a obsahuje informace přiřazené v rámci daného sloupce. Tabulka obsahuje sloupce, které identifikují nezbytné kategorie (proměnné) pro úplný záznam z pozorování.

Obrázek 9: Sloupce v databázi pozorovacího archu a příklad jednotky pozorování

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Číslo skupiny	Název skupiny	Vyučující	Datum pozorování	Předmět	Téma vyučovací hodiny	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky	Cíl hodiny a stručný popis činnosti	Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Komentář k reakcím žáků
40A	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Diskuze	Aktivizující metody	Učitel se ptá žáků na současnou situaci v ČR z hlediska růstu HDP. Žáci se vyjadřují.	12:38	12:45	0:07	Skupinka žáků reaguje na podněty učitele k diskusi. Ostatní poslouchají.

Šedě vybarvené sloupce (proměnné) v obrázku 1, jsou zdrojové a rozhodné pro další údaje v modře vybarvených sloupcích. Údaje v modrých sloupcích jsou pak pomocí vyhledávacích, logických a matematických funkcí vyplněny dle zdrojového údaje. Každá dle obrázku č. 9 v označení modrá proměnná v rámci sloupce má samostatný číselník.

Např.: číslo skupiny má možnost 4EL, což náleží názvu skupiny Ekonomické lyceum a učitel A v předmětu Ekonomie. Témat vyučovací hodiny je pět a pro každou skupinu byl naplánován termín pozorování, tzn., že při vyplnění čísla skupiny je automaticky vyplněn název skupiny, vyučující a předmět, a následně při vyplnění tématu vyučovací hodiny je automaticky doplněn datum pozorování dle naplánovaného harmonogramu.

Obrázek 10: Číselníky hlavních informací v pozorovacím archu

Číslo skupiny	Název skupiny	Vyučující	Datum pozorování	Předmět	Téma vyučovací hodiny
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt
40A	Obchodní akademie	Učitel B	listopad 17		Makroekonomická rovnováha
			duben 18		Fiskální politika
					Monetární politika
					Ekonomická integrace

Obrázek 11: Číselník časového plánu pozorování

Téma vyučovací hodiny	Číslo skupiny	Datum pozorování
Hrubý domácí produkt	4EL	říjen 17
Makroekonomická rovnováha	4EL	listopad 17
Fiskální politika	4EL	duben 18
Monetární politika	4EL	duben 18
Ekonomická integrace	4EL	duben 18
Hrubý domácí produkt	40A	říjen 17
Makroekonomická rovnováha	40A	listopad 17
Fiskální politika	40A	duben 18
Monetární politika	40A	duben 18
Ekonomická integrace	40A	duben 18

Obrázek 12: Číselník metod vyučování

Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky	Hlavní charakteristika a rozpoznávací znaky	
Vyprávění	Klasické metody	učitel, monologické, emocionální	Zejména učitel vede a řídí, vytváří nebo diriguje k práci.
Vysvětlování	Klasické metody	učitel, logické a systematické, konkrétní	
Přednáška	Klasické metody	učitel, delší ucelený výklad , poutavost	
Práce s textem	Klasické metody	učebnice, články, osvojování, fixace	
Rozhovor	Klasické metody	dialog, otázky a odpovědi	
Předvádění a pozorování	Klasické metody	jevy doplněny výkladem, pomůcky, objekty	
Práce s obrazem	Klasické metody	ilustrace , zobrazení	
Instruktaž	Klasické metody	předvádění s popisem k naučení	
Napodobování	Klasické metody	předvádění hotového děje , k praktickému použití	
Manipulování, laborování a experimenty	Klasické metody	práce s předměty , testování, zkoušení funkčnosti	
Vytváření dovedností	Klasické metody	osvojování cvičením a tréninkem	
Produkční metody	Klasické metody	tvorba produktu , kreslení, rýsování	
Diskuze	Aktivizující metody	učitel-žák-spolužák , vzájemné vyměňování názorů	Poskytnutí prostoru pro vlastní učební práci žáků.
Heuristická metoda řešení problému	Aktivizující metody	žák získává poznatky svou činností , identifikace, analýza, ověření	
Situační metoda	Aktivizující metody	prezentace případu, získání dalších informací, řešení případu na ztvárnění situace	
Insenační metoda	Aktivizující metody	kombinace hraní rolí a řešení problémů	
Didaktické hry	Aktivizující metody	osvojování pomocí her	
Frontální výuka	Komplexní metody	společná práce žáků s dominantním postavením učitele	Propojení několika prvků v jeden celek - situace, organizační formy, prostředky apod.
Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody	práce ve skupinách a úkoly k plnění	
Partnerská výuka	Komplexní metody	krátkodobé spolupráce dvou žáků při řešení zadaného úkolu	
Samostatná práce žáků	Komplexní metody	vyčlenění času, kdy se učitele pro rozvoj aktivity jednoho žáka	
Kritické myšlení	Komplexní metody	hledání souvislostí , porozumění, skepse, tvořivé myšlení , poučení se	
Brainstorming	Komplexní metody	impulzivité vize, myšlenky, i neucelené, ne zcela domyšlené nápady	
Projektová výuka	Komplexní metody	spojeno s životní realitou, jasně časově omezená činnost - projekt	
Výuka dramatem	Komplexní metody	improvizování, předvádění , zhmotnění emocí	
Otevřené učení	Komplexní metody	mimoškolní prostředí	
Učení v životních situacích	Komplexní metody	zážitky skutečného života, prožívání autentických příběhů	
Televizní výuka	Komplexní metody	výukový pořad	
Výuka podporovaná PC	Komplexní metody	výuka v kombinaci s prací na PC	
Sugestopedie a superlearning	Komplexní metody	hudba jako doplněk, relaxace, oddech apod. při výuce	
Hypnopedie	Komplexní metody	práce s podvědomím, hypnóza při výuce	

Termíny pro pozorování jednotlivých témat byly v předstihu dohodnuty s učiteli tak, aby byla splněna nezbytná podmínka stejných témat resp. jednotné základy pro relevantní porovnání.

Pro identifikaci metod výuky a jejich přiřazení do skupiny metod je hlavním literárním zdrojem Maňák a Švec (2003). K jednotlivým metodám byla dle této odborné publikace přiřazena hlavní charakteristika a rozpoznávací znaky.

Údaje v obrázku č. 12 jsou klíčové pro přiřazení správné metody v pozorovaném čase výuky a při pozorování byly vždy k dispozici pro rychlou identifikaci. Barevné odlišení metod v obrázku 12 má pouze orientační charakter.

V rámci pozorování byla do sloupce Metoda vyučování, k vyplnění i možnost „*Administrativa a organizace*“. Jedná se zpravidla o prvních 3 až 7 minut na počátku vyučovací hodiny, ve kterých učitel zkontroluje docházku, seznamuje žáky s tématem a cílem hodiny a provádí záznam do třídní knihy.

Z hlediska časového členění byla nejmenší jednotkou ke změně metody a popisu činnosti zvolena 1 minuta, což nejvíce odpovídalo realitě, ve které docházelo k vývoji vyučovací hodiny. Po záznamu začátku a konce vyučované metody je čas použité metody dopočten. Zároveň je v aplikaci pomoci podmíněného formátování kontrola pro maximální délku hodiny tj. 45 minut.

Paralelně s tímto byly ještě do tzv. popisového archu v samostatném textovém editoru zaznamenávány popisky probíhajících činností ve vyučování

3.4.2 Zpracování dotazníku prostřednictvím sémantického diferenciálu

Dotazník byl zpracován a předložen žákům k zjištění individuálních postojů k vyučovacím metodám. Žákům byl předložen v posledních pěti minutách poslední pozorované hodiny.

Název dotazníku je „Dotazník k zjištění postoje studenta k vyučovacím metodám“. Nejprve je tzv. úvodní slovo s představením problému a žádostí o vyplnění. Následuje ujištění, že dotazník je anonymní a slouží ryze k studijním účelům.

První doprovodnou informací, kterou žáci uvádí je pohlaví. Další už důležitou informací, je obor, který studují, tedy:

- Ekonomické lyceum
- Obchodní akademie

Dotazník obsahuje také dvě předvolené informace a těmi jsou:

- Vyučovaný předmět – Ekonomie
- Ročník střední školy – 4 (čtvrtý)

Poté jsou žáci v jedné větě vyzváni, aby křížkem označili, ke kterému hodnocení se přiklání. Následující část dotazníku je rozdělena do tří dimenzí dle pozorovaných skupin metod vyučování. U každé metody je stručné přiblížení na příkladu výuky a učitelova výkladu.

Klasické metody

Např. když nám učitel vysvětloval probíranou látku dle učebnice, pracovali jsme s textem, poslouchali přednášky nebo si procvičovali výpočty apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Aktivizující metody

Např. když jsme s učitelem diskutovali nad odborným článkem z ekonomické praxe, učili se pochopit probírané téma řešením případů a problému, vytvářeli jsme různé situace možností ekonomických jevů apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Komplexní metody

Např. když nás učitel rozdělil do několika členných skupin a měli jsme plnit zadané úkoly, pracovali jsme ve dvojicích se spolužákem, apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Pod každým z těchto uvedených příkladů je pak tabulka s devíti dvojicemi adjektiv, mezi nimiž je sedm sloupců k vyjádření postoje žáka. K snížení stereotypního posuzování resp. udržení žákovy pozornosti, jsou některé škály v tzv. reverzní podobě, jinak řečeno mají obrácené krajní body. Žáka to nutí nad odpověďmi resp. tím, co zaškrtně se zamyslet.

Obrázek 13: Záznamová tabulka se škálami sémantického diferenciálu vč. faktorů

Zajímavá							Nudná	Faktor <i>hodnocení</i>
Hodnotná							Bezcenná	<i>hodnocení</i>
Náročná							Nenáročná	<i>potence</i>
Aktivní							Pasivní	<i>aktivity</i>
Systematická							Neorganizovaná	<i>potence</i>
Zastaralá							Moderní	<i>aktivity</i>
Svižná							Táhlá	<i>aktivity</i>
Hluboká							Plytká	<i>potence</i>
Uvolněná							Napjatá	<i>hodnocení</i>

Barevně jsou v obrázku č. 13 označeny škály v reverzní podobě. V dotazníku, se kterým pracovali žáci, nejsou reverzní škály nijak barevně vyznačeny. Stejně tak v dotazníku není uveden ani faktor.

Na konci dotazníku je prostor pro vlastní žákovo vyjádření. Poté už následuje jen poděkování a popřání žákům štěstí u maturity a v dalším životě. Celý dotazník je k nahlédnutí v příloze č. II Dotazník sémantického diferenciálu.

3.5 Výsledky výzkumu

Výsledky výzkumu jsou interpretovány z několika pohledů prostřednictvím popisného textu, kontingenčních tabulek, grafů a obrázků. Nejprve jsou představeny základní parametry pozorování, poté popsány jednotlivé pozorované hodiny a následně je provedena analýza výsledku. Cíle, otázky a hypotézy jsou zodpovězeny a objasněny ve shrnutí v následující kapitole.

3.5.1 Interpretace výsledků výzkumu

Základní parametry a statistiky

Celkem je zaznamenáno 7:30 hod pozorování, z toho 1:01 hodinu činí tzv. organizace a administrativa, která je ve čtyřech vyučovacích hodinách (v každé pozorované skupině) po 3 až 7 minutách a v páté poslední pozorované hodině je dalších pět minut na vyplnění dotazníku sémantického diferenciálu. **Čistý čas pro identifikaci metod vyučování je 6:29 hodiny.**

Tabulka 2: Čas pozorování metod vyučování (minutách a hodinách)

Součet z čas použité metody	Číslo skupiny		
	4EL	4OA	Celkový součet
Hrubý domácí produkt	0:41	0:40	1:21
Makroekonomická rovnováha	0:39	0:41	1:20
Fiskální politika	0:40	0:42	1:22
Monetární politika	0:41	0:39	1:20
Ekonomická integrace	0:33	0:33	1:06
Celkový součet	3:14	3:15	6:29

V rámci realizovaného pozorování je v archu zaznamenáno celkem 55 řádků, z nichž **43 řádků¹¹ je identifikace metod vyučování** a 12 se týká administrativy a organizace. Počet zaznamenaných metod v průběhu jedné vyučovací hodiny se pohybuje od 3 do 6. Nejméně je to při pozorování vyučování třídy Obchodní akademie v tématu Makroekonomická rovnováha a naopak nejvíce v pozdější hodině Monetární politika. Nejčastější vyskytovaný pozorovaný počet metod vyučování ve vyučovacích hodinách je 4.

Tabulka 3: Počet pozorovaných metod vyučování v rámci vyučovací hodiny

Počet z Metoda vyučování Téma vyučovací hodiny	Číslo skupiny		
	4EL	4OA	Celkový součet
Hrubý domácí produkt	5	4	9
Makroekonomická rovnováha	4	3	7
Fiskální politika	4	4	8
Monetární politika	4	6	10
Ekonomická integrace	5	4	9
Celkový součet	22	21	43

Záznam použitých metod vyučování

Z celkového výčtu metod vyučování dle Maňáka a Švece (2003) v počtu 31, jich v průběhu pozorování bylo na základě hlavních charakteristik a rozpoznávacích znaků zaznamenáno 9, což je necelá třetina z metod popsaných v teoretické části. Co do počtu využití metod vyučování byly nejčastěji zaznamenány klasické metody ve čtyřech použitých metodách. Nejčastěji frekventovanou metodou vyučování byla diskuze. Tato metoda je zaznamenána v každé pozorované vyučovací hodině.

¹¹ Jeden řádek je jeden úplný záznam použité metody vyučování dle vysvětlení v kapitole 3.4.1 Pozorování – tvorba pozorovacího archu

Tabulka 4: Zaznamenané metody vyučování a jejich počet využití

Počet z Metoda vyučování		Číslo skupiny		
Použita skupina metod výuky	Metoda vyučování	4EL	4OA	Celkový součet
Aktivizující metody	Diskuze	7	6	13
	Situační metoda	2	3	5
Aktivizující metody Celkem		9	9	18
Klasické metody	Instruktáž	2	1	3
	Práce s textem	2	3	5
	Přednáška	2	3	5
	Vysvětlování	3	2	5
Klasické metody Celkem		9	9	18
Komplexní metody	Brainstorming	1	1	2
	Skupinová a kooperativní výuka	2	1	3
	Kritické myšlení	1	1	2
Komplexní metody Celkem		4	3	7
Celkový součet		22	21	43

Popis jednotlivých vyučovacích hodin

Přiblížení průběhu vyučování v rámci jednotlivých pozorovaných hodin ve dvou předmětových třídách vč. časového rozložení jednotlivých metod vyučování využitých v hodinách ekonomie je níže chronologicky popsáno s popisového archu. Před popisem 10 pozorování ve vyučovacích hodinách, lze pro všechny společně konstatovat vžitě korektní chování a vzájemnou úctu učitelů a žáků. Přínosná také byla minimální absence žáků ve vyučovacích (ve třech pozorovaných hodinách byla absence po jednom žáku).

Pozorování č. 1

Skupina	Téma	Cíl
Ekonomické lyceum	Hrubý domácí produkt (HDP)	Objasnění významu ukazatele HDP

Na úvod učitel seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. Hned žáky navnadil, že má pro ně zajímavý článek podle, kterého si společně vysvětlí určité zákonitosti HDP, se kterými se mohou setkat v jiných člancích, v televizním zpravodajství, rádiu apod. V průběhu svého výkladu rozdal žákům článek z webu „Česká ekonomika nabrala téměř neskutečné tempo“ (Dufek, 2017) o délce cca 1 A4 vč. grafického vyjádření růstu HDP.

Pokračuje **práce s textem**, kdy žáci samostatně čtou článek. Někteří žáci se usmívají s poznámkami, že oni toto nesledují. Jsou pozorovány rozdíly u jednotlivců v reakcích. Převažují

však reakce aktivní a uvolněné, článek nepůsobí na žáky příliš náročně. Někteří žáci si dělají i poznámky.

Po přečtení článku začal učitel krátkou **přednášku**. Požádal jednoho z žáků, aby šel k tabuli a dle jeho výkladu psal vybrané pojmy, které postupně objasňuje. Žáci sledují tabuli a poslouchají. Dva žáci se po přihlášení ptají a učitel odpovídá. Plynule přechází výklad do **diskuze**, když se v dalších reakcích zapojí ostatní žáci ve vzájemné výměně názorů. Aktivita narůstá, když žáci ve svém vyjadřování čerpají z různých zpráv a dalších článků z webu.

Po diskuzi učitel přešel k **vysvětlování**, kterému věnuje dostatek prostoru. Žáci jsou vyzváni, aby si nalistovali danou kapitolu v učebnici. Postupně se u několika jedinců začnou vyskytovat znaky nepozornosti, nepochopení a náročnosti výkladu, zejména když učitel píše na tabuli formuli vyjadřující hrubý domácí produkt dle výdajové metody a doprovází to grafickým znázorněním modelu agregované nabídky a poptávky.

Na závěr hodiny ještě probíhá **diskuze** vyplývající z vysvětlování učitelem. Diskutuje však už jen několik málo žáků, nepozornost a ruch narůstá.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: definujte HDP, konstatujte, jak HDP souvisí s životní úrovní, uveďte základní vzorec podle Keynesa a vysvětlete jednotlivé veličiny, zhodnoťte kroky vlády pro podporu růstu HDP.

Celkově vyučovací hodina působila energicky a aktivně.

Tabulka 5: Metody vyučování, téma Hrubý domácí produkt, skupina 4EL

Číslo skupiny	4EL
Vyučující	Učitel A
Téma vyučovací hodiny	Hrubý domácí produkt

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:50	12:54	0:04	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:54	12:58	0:04	Práce s textem	Klasické metody
12:58	13:05	0:07	Přednáška	Klasické metody
13:05	13:16	0:11	Diskuze	Aktivizující metody
13:16	13:29	0:13	Vysvětlování	Klasické metody
13:29	13:35	0:06	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 2

Skupina	Téma	Cíl
Obchodní akademie	Hrubý domácí produkt (HDP)	Objasnění významu ukazatele HDP

Na úvod učitel seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. Hned následovala **přednáška** tzv. z patra, o významu HDP, aplikaci a principu výpočtu pomocí tří metod, o ekonomické úrovni s nadnesením do příkladů z ekonomické praxe. Pozornost žáků se však postupně začala snižovat. Příliš dlouhý výklad způsobil mizivou aktivitu žáků se třeba jen na něco zeptat. Přednáška v délce cca 14 min dle reakcí působila táhle, nudně a tím, že vnímání náplně bylo po cca 7 min téměř mizivé tak, i pro žáky zřejmě bezcenné.

Po přednášce si žáci měli otevřít učebnici a to co učitel přednášel, nyní viděli napsáno v učebnici. V základu šlo o opakování přednášeného obsahu s doplnění o grafické vyjádření na tabuli. **Práce s textem se prolínala s vysvětlováním.** Pozornost žáků působí vynuceně a je patrná únava.

Na závěr se učitel snaží rozvinout **diskuzi** s tématem o současné hospodářské situaci České republiky. Malá skupina zhruba pěti žáků reaguje a téma se zaměřuje spíše na dostatek pracovních příležitostí s odkazem na situaci jejich rodičů.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: definujte HDP, uveďte základní principy tří metod výpočtu HDP, zhodnoťte současnou hospodářskou situaci České republiky.

Celkově vyučovací hodina působila stroze a nevybízela k aktivitě žáků.

Tabulka 6: Metody vyučování, téma Hrubý domácí produkt, skupina 4OA

Číslo skupiny	4OA
Vyučující	Učitel B
Téma vyučovací hodiny	Hrubý domácí produkt

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:00	12:05	0:05	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:05	12:19	0:14	Přednáška	Klasické metody
12:19	12:30	0:11	Práce s textem	Klasické metody
12:30	12:38	0:08	Vysvětlování	Klasické metody
12:38	12:45	0:07	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 3

Skupina	Téma	Cíl
Ekonomické lyceum	Makroekonomická rovnováha	Osvojit si principy makroekonomické rovnováhy

Na úvod učitel seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. S podstatou makroekonomické rovnováhy se žáci seznámili v minulé vyučovací hodině a v této hodině už látku opakují.

Učitel pokračoval **instruktáží**, předvedl a popsal na tabuli hlavní případy posunu křivek agregované nabídky a poptávky a na základě toho přiblížil žákům, co budou v následujícím čase ve vyučování dělat.

Žáci se dle pokynu učitele následně rozdělili do čtyřech skupin po cca 7 až 8 osobách a začala **skupinová a kooperativní výuka**. Od učitele dostala každá skupina list formátu A3 se schématem makroekonomické rovnováhy a popisem třech situací její změny. Každá skupina přitom měla situace zaměřené na jeden z cílů hospodářské politiky, tj.:

- Nezaměstnanost; Cenová stabilita; Ekonomický růst; Platební bilance

Tyto situace poté zaznamenávali do grafů, které si sami ve skupině vytvořili. Učitel postupně spolupracoval s jednotlivými skupinami a pomáhal jim. Aktivita žáků a vzájemná komunikace byla v tu chvíli ve třídě velmi vysoká. Po znázornění všech situací, se kterými se skupiny vzájemně seznámí, učitel vybízí k **brainstormingu** a tzv. vykopává zdánlivě absurdní myšlenkou „Co by se stalo, kdyby byla v České republice vynalezena teleportace¹² a zavedena do běžné praxe u nás a v celém světě?“. Učitel tak záměrně využil příměr ze známých filmů a seriálu Star Trek, kde tato fiktivní technologie je využívána.

Vybrané myšlenky žáků jsou: To by ze začátku bylo moc drahé, aby si to lidé mohli běžně dovolit.; Zkrachoval by letecký průmysl, protože by se mohli všichni přemísťovat z místa na místo mnohem rychleji než letecky.; Snížil by se počet nehod na silnicích.; Zmizela by mezistátní kamionová doprava.; Snížil by s zájem o ropu a její těžbu.; Zlepšilo by se životní

¹² **Teleportace** je metoda nepřímého přemísťování objektů, při kterém je místo samotného předmětu přenášena informace o něm a podle kódu této informace je pak na místě určení stejný předmět vytvořen (Kaku, 2008, s. 71).

prostředí. Tato „bouře myšlenek“ vyvolána touto jednou otázkou přecházela do **diskuze** nad obdobnými tématy, které už se blíží současné skutečnosti.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: vysvětlíte pojmy agregátní poptávka a nabídka, uveďte faktory zvyšující nebo snižující křivku agregátní poptávky, co chápeme pod pojmem makroekonomická rovnováha apod.

Celkově **vyučovací hodina působila velmi aktivně**. Kooperativní výukou si žáci ve skupině ověřili své znalosti a nadnesenými teoriemi na závěr rozvinuli fantazii a hypotetické uvažování. V uvolněné atmosféře se žáci nebáli vyjádřit a projevit své myšlenky.

Tabulka 7: Metody vyučování, téma Makroekonomická rovnováha, skupina 4EL

Číslo skupiny	4EL			
Vyučující	Učitel A			
Téma vyučovací hodiny	Makroekonomická rovnováha			
Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:50	12:56	0:06	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:56	13:05	0:09	Instruktaž	Klasické metody
13:05	13:24	0:19	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody
13:24	13:29	0:05	Brainstorming	Komplexní metody
13:29	13:35	0:06	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 4

Skupina	Téma	Cíl
Obchodní akademie	Makroekonomická rovnováha	Osvojit si principy makroekonomické rovnováhy

Na úvod učitel seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. S podstatou makroekonomické rovnováhy se žáci seznámili v minulé vyučovací hodině a v této hodině už látku opakují.

Hned po úvodu učitel nakreslil na tabuli graf agregované nabídky a poptávky a vedle něj kostru myšlenkové mapy, kde uprostřed byla makroekonomická rovnováha se čtyřmi větvemi tj. nezaměstnanost, cenová stabilita, ekonomický růst a platební bilance. Zahajuje **bra-**

instorming tzv. nakopnutím stejnou otázkou jako učitel A ve vyučovací hodině Ekonomického lycea tj. „Co by se stalo, kdyby byla v České republice vynalezena teleportace a zavedena do běžné praxe u nás a v celém světě?“.

Žáci už o tom evidentně něco věděli, protože námětů bylo i zde několik a byly obdobného charakteru jako v předchozí třídě. Učitel pak jednotlivé náměty psal na tabuli pod danou větev, na které se s žáky shodli. Např. snížení ceny letecké dopravy nebo nahrazení kamionové mezistátní dopravy by mohlo zlevnit potraviny a to by mělo vliv na cenovou stabilitu. Zároveň by však stoupla nezaměstnanost, protože by kamionoví přepravci neměli práci, apod. Čas pro tuto část byl učitelem vyhrazen na cca 11 min, poté následovaly dvě prezentace žáků.

Z minulé hodiny dostali dva žáci za úkol připravit svou prezentaci na jimi vybrané téma, které souvisí s tématem hodiny. Při prezentování a ztvárnění případu (**situační metoda**) měli společně rozvinout **diskuzi** s dalšími žáky a učitelem. První žák si zvolil téma „Trh nemovitostí v České republice a možné paralely s finanční krizí v roce 2008“. Druhý žák zvolil téma „Dálniční síť v České republice co je v plánu a proč to vše tak dlouho trvá“. Celá tato část trvala do konce hodiny.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány obdobné myšlenkové operace jako ve vyučovací hodině ekonomického lycea. K tomuto ještě v rámci prezentací zazněly např.: uveďte faktory zvyšující ceny bytů v České republice, nebo jak dálniční síť souvisí s růstem HDP, aj.

Celkově **vyučovací hodina působila velmi aktivně**. I v případě třídy Obchodní akademie se ukázalo, že v uvolněné atmosféře se žáci nebojí vyjádřit a projevit své myšlenky.

Tabulka 8: Metody vyučování, téma Makroekonomická rovnováha, skupina 4OA

Číslo skupiny	4OA
Vyučující	Učitel B
Téma vyučovací hodiny	Makroekonomická rovnováha

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:00	12:04	0:04	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:04	12:15	0:11	Brainstorming	Komplexní metody
12:15	12:36	0:21	Situační metoda	Aktivizující metody
12:36	12:45	0:09	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 5 a 6

Skupina	Téma	Cíl
Ekonomické lyceum Obchodní akademie	Fiskální politika	Osvojit si principy fiskální politiky

Vyučovací hodina k tématu Fiskální politika probíhala v obou pozorovaných třídách dle podobného scénáře se stejnými pomůckami a obdobné chronologii. Učitel na úvod seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. S podstatou fiskální politiky se žáci seznámili v minulé vyučovací hodině a v této hodině už látku opakují.

Učitelé pokračovali **instruktáží**, při nichž vysvětlovali, co mají v hodině v plánu s žáky probírat a jaký bude postup. V případě třídy Obchodní akademie se žáci ještě dodatečně dotazovali k postupu práce. Po instruktáži byli žáci vyzváni, aby se rozdělili do čtyř skupin po cca 7 osobách a učitelé každé skupině následně rozdali listy se schémata. Začala **skupinová a kooperativní výuka** žáků, kteří pracovali s dvěma schémata na listu ve formátu A3.

Schéma první bylo nazváno „Úniky a injekce v kontextu fiskální politiky“, jehož základ tvořily trhy výrobků a výrobních faktorů. Žáci měli za úkol správně zařadit nabídnuté údaje tohoto koloběhu, který probíhá mezi domácnostmi a podniky. Další schéma už se týkalo ryze fiskální politiky resp. vlivu, jak vláda může změnit agregátní poptávku. Žáci v tomto případě doplňovali determinanty a výstupy.

Z postojů žáků byl patrný zájem i aktivita. Učitelé v obou třídách se postupně věnovali jednotlivým skupinám. Dle dotazů a vzájemné komunikace a spolupráce byla práce po žáky poměrně náročná. V určitém stádiu, kdy skupiny měly rozdělanou práci, začínali učitelé se záměrnou konfrontací a hledáním souvislostí, v tom co žáci zpracovali. Tímto **kritickým myšlením** vybídli žáky k tvořivému uvažování. Skupiny si pak vzájemně představily své návrhy a vzájemná kritika a místy skepse se postupně měnila v **diskuzi**, kterou učitelé koordinovali a směřovali žádoucím směrem.

Tabulka 9: Metody vyučování, téma Fiskální politika, skupina 4EL

Číslo skupiny	4EL			
Vyučující	Učitel A			
Téma vyučovací hodiny	Fiskální politika			
Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
10:45	10:50	0:05	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
10:50	11:00	0:10	Instruktáž	Klasické metody
11:00	11:17	0:17	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody
11:17	11:25	0:08	Kritické myšlení	Komplexní metody
11:25	11:30	0:05	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Tabulka 10: Metody vyučování, téma Fiskální politika, skupina 4OA

Číslo skupiny	4OA			
Vyučující	Učitel B			
Téma vyučovací hodiny	Fiskální politika			
Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
8:00	8:03	0:03	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
8:03	8:19	0:16	Instruktáž	Klasické metody
8:19	8:34	0:15	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody
8:34	8:39	0:05	Kritické myšlení	Komplexní metody
8:39	8:45	0:06	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

V rámci obou vyučovacích hodin byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: uveďte cíle a nástroje fiskální politiky, jaký je rozdíl mezi přímými a nepřímými daněmi, jaké jsou možnosti financování deficitu státního rozpočtu aj.

Celkově **obě vyučovací hodiny působily velmi aktivně**. Záměrná kritická konfrontace ze strany učitelů vzbudila v žácích potřebu se bránit a pokud možno vyargumentovat vlastní pohledy na věc, což příznivě přispělo k závěrečné diskuzi.

Pozorování č. 7

Skupina	Téma	Cíl
Ekonomické lyceum	Monetární politika	Co je to monetární politika, její principy a prvky

Na úvod učitel seznámil žáky s cílem vyučovací hodiny a postupem práce v hodině. Začal **přednáškou** o tom co je monetární politika a Česká národní banka a jaké jsou její nástroje. Tento vstup byl základem pro pochopení dvou krátkých filmových příspěvků z webu (každý cca 3 min.), které měl učitel v plánu pustit a doprovodit je praktickými komentáři.

Film popisující proces zpracování hotovostního oběživa v České národní bance (CNBcz, 2013), výstižně přiblížil co je monetární (měnová) politika a **situační metodou** ve formě doplňujících informací z praxe, komentářů a polemik učitele, přiměl žáky k pozornosti a aktivitě. Ztvárnění praktických situací ve světě politiky České národní banky se při druhém příspěvku, objasňujícím důvody dalšího uvolnění měnové politiky oslabením koruny a jeho efekty na českou ekonomiku v animované infografice (CNBcz, 2015), postupně prolínalo s **diskuzí** mezi učitelem a žáky navzájem. Na závěr vyučovací hodiny učitel za přispění poznámek a grafů na tabuli, ještě věnuje čas dodatečnému **vysvětlování** dalších souvislostí.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: v čem je podstata monetární politiky, kdy Česká národní banka jako centrální autorita provádí expanzivní měnovou politiku, co rozumíme „neutralitou“ peněz, apod.

Celkově vyučovací hodina působila velmi aktivně. Filmové příspěvky byly dalším oživením vyučovací hodiny a tím, že se nejednalo pouze o pasivní sledování filmu, ale žáci byli v průběhu sledování učitelem vybízeni k uvažování a vlastnímu vyjadřování, působil celý tento blok v délce necelé půl hodiny, zajímavě a moderně.

Tabulka 11: Metody vyučování, téma Monetární politika, skupina 4EL

Číslo skupiny	4EL			
Vyučující	Učitel A			
Téma vyučovací hodiny	Monetární politika			
Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:50	12:54	0:04	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:54	13:05	0:11	Přednáška	Klasické metody
13:05	13:22	0:17	Situační metoda	Aktivizující metody
13:22	13:31	0:09	Diskuze	Aktivizující metody
13:31	13:35	0:04	Vysvětlování	Klasické metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 8

Skupina	Téma	Cíl
Obchodní akademie	Monetární politika	Co je to monetární politika, její principy a prvky

Po úvodu vyučovací hodiny, kdy učitel seznámil žáky s cílem hodiny a jejím plánovaným průběhem vyzval žáky, aby si nalistovali v učebnici příslušnou kapitolu a zároveň jim rozdál vytištěný článek z webu „Rozbřesk: Inlace se vzdaluje od prognózy ČNB“ (Bureš a Dufek, 2018) o délce cca 1,5 A4. Článek si společně s žáky přečetli (**práce s textem**) a učitel následně rozsah informací rozšířil **přednáškou** s odkazováním na učebnici. Jeden z žáků psal na tabuli pojmy, které mu učitel postupně sděloval.

Vzhledem k tématu, které bylo pro několik žáků evidentně zajímavé, začala mezi nimi a učitelem **diskuze**, která se týkala především vývoje kurzu české koruny. Vzhledem k dotazům co zaznívaly při diskuzi, přistoupil učitel ještě k **vysvětlování** některých pojmů, co jsou uvedeny v učebnici.

Zbývajících cca 20 min bylo věnováno filmovému příspěvku z webu „O penězích a lidech“, jenž zábavnou formou popisuje vznik peněz a jejich vývoj až do dneška. Vysvětluje také práci České národní banky a její historii na pozadí českých dějin (CNBcz, 2011). Příspěvek je nenamluven, čehož učitel využil, aby mohl **situační metodou** vstupovat do děje a dalšími informacemi z praxe přibližovat žákům monetární politiku. Některé vstupy učitele se proměňovaly v **diskuzi**, když žáci na to reagovali a vyjadřovali svůj pohled na věc.

V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: v čem je podstata monetární politiky, jak vznikly peníze, co je to devalvace, apod.

Celkově vyučovací hodina působila aktivně. Ze strany žáků zaznívalo dost otázek, které učitel rychle a věcně zodpovídal a tak si i tímto vysvětlováním udržet pozornost žáků. Filmový příspěvek a k tomu paralelně probíhající komunikace mezi žáky a učitelem taktéž působily aktivně a pro žáky zajímavě.

Tabulka 12: Metody vyučování, téma Monetární politika, skupina 4OA

Číslo skupiny	4OA
Vyučující	Učitel B
Téma vyučovací hodiny	Monetární politika

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:00	12:06	0:06	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:06	12:10	0:04	Práce s textem	Klasické metody
12:10	12:16	0:06	Přednáška	Klasické metody
12:16	12:21	0:05	Diskuze	Aktivizující metody
12:21	12:25	0:04	Vysvětlování	Klasické metody
12:25	12:36	0:11	Situační metoda	Aktivizující metody
12:36	12:45	0:09	Diskuze	Aktivizující metody
Celkový součet		0:45		

Pozorování č. 9 a 10

Skupina	Téma	Cíl
Obchodní akademie Ekonomické lyceum	Ekonomická integrace	Koordinace hospodářské politiky zemí Evropské Unie

Vyučovací hodina k tématu Ekonomická integrace probíhala v obou pozorovaných třídách dle podobného scénáře se stejnými pomůckami a i přes odlišnou chronologii jí lze shrnout společného popisu. Nejprve proběhla vyučovací hodina ve skupině Obchodní akademie a v hned poté v Ekonomickém lyceu.

Oba učitelé na úvod sdělili žákům cíl hodiny a postup práce, včetně prosby, aby na konci vyučovací hodiny cca posledních pět minut věnovali čas k vyplnění krátkého dotazníku (sémantického diferenciálu) sloužícímu pro studijní účely. Za poznámku také stojí fakt, že se jednalo o poslední vyučovací den obou pozorovaných skupin. Žáci se pak v následujících dvou týdnech už jen připravovali na maturitní zkoušku.

Učitelé v obou vyučovacích hodinách s žáky **pracovali s textem**, sledovali filmový příspěvek z webu „Tri minuty o ECB a Eurosysteme“ (NBS sk), doplněný **situační metodou** s dalšími informacemi od učitelů, kterými přiblížili reálnou praxi. Došlo také na **diskuzi** při sledování filmu a učitelé neopomenuli ani **přednášku nebo vysvětlování** probírané látky. V rámci celé vyučovací hodiny byly zaznamenány tyto myšlenkové operace: v čem spočívá podstat Evropské Unie a eurozóny, kdo řídí hospodářskou politiku Evropské Unie, co je Evropská centrální banka, apod.

Tabulka 13: Metody vyučování, téma Ekonomická integrace, skupina 4OA

Číslo skupiny	4OA
Vyučující	Učitel B
Téma vyučovací hodiny	Ekonomická integrace

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:00	12:07	0:07	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:07	12:11	0:04	Práce s textem	Klasické metody
12:11	12:18	0:07	Přednáška	Klasické metody
12:18	12:30	0:12	Situační metoda	Aktivizující metody
12:30	12:40	0:10	Diskuze	Aktivizující metody
12:40	12:45	0:05	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
Celkový součet		0:45		

Tabulka 10: Metody vyučování, téma Ekonomická integrace, skupina 4EL

Číslo skupiny	4EL
Vyučující	Učitel A
Téma vyučovací hodiny	Ekonomická integrace

Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky
12:50	12:57	0:07	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
12:57	13:07	0:10	Situační metoda	Aktivizující metody
13:07	13:15	0:08	Diskuze	Aktivizující metody
13:15	13:19	0:04	Práce s textem	Klasické metody
13:19	13:24	0:05	Vysvětlování	Klasické metody
13:24	13:30	0:06	Diskuze	Aktivizující metody
13:30	13:35	0:05	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace
Celkový součet		0:45		

Celkově **obě vyučovací hodiny působily aktivně**. Byla, ale už znát atmosféra končícího pololetí a začátek přípravy na maturitní zkoušku.

Celkový časový prostor jednotlivých metod vyučování

Tabulka 14: Časový prostor jednotlivých metod vyučování v obou třídách (v hod.)

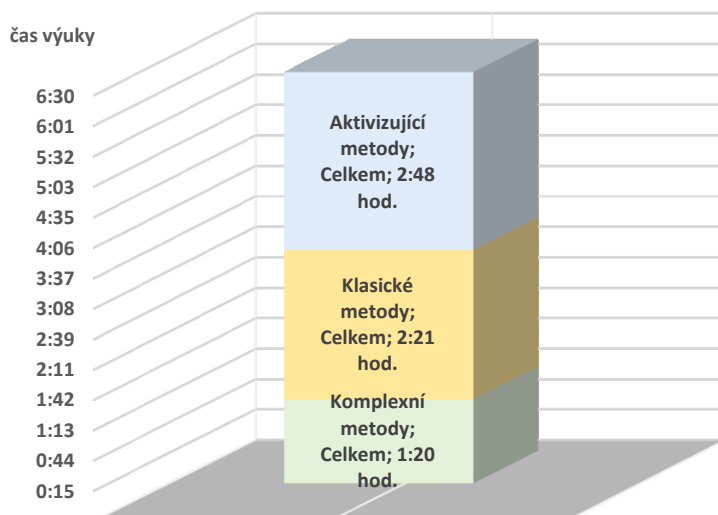
Téma vyučovací hodiny		(Vše)		
Součet z Čas použité metody		Číslo skupiny		
Použita skupina metod výuky	Metoda vyučování	4EL	4OA	Celkový součet
Aktivizující metody	Diskuze	0:51	0:46	1:37
	Situační metoda	0:27	0:44	1:11
Aktivizující metody Celkem		1:18	1:30	2:48
Klasické metody	Instruktáž	0:19	0:16	0:35
	Práce s textem	0:08	0:19	0:27
	Přednáška	0:18	0:27	0:45
	Vysvětlování	0:22	0:12	0:34
Klasické metody Celkem		1:07	1:14	2:21
Komplexní metody	Brainstorming	0:05	0:11	0:16
	Skupinová a kooperativní výuka	0:36	0:15	0:51
	Kritické myšlení	0:08	0:05	0:13
Komplexní metody Celkem		0:49	0:31	1:20
Celkový součet		3:14	3:15	6:29

Z hlediska využití jednotlivých metod ve výuce je **nejvíce časového prostoru věnováno aktivizující metodě ve formě diskuze** nad články a filmovými příspěvky z webu.

Z tabulky č. 14 vyplývá, že učitelé téměř obdobně využívají jednotlivé metody vyučování. Určité rozdíly jsou však zaznamenány. Učitel A v pozorovaných hodinách 4EL se více věnoval vysvětlování a častěji využil skupinovou a kooperativní výuku. Učitel B v pozorovaných hodinách 4OA, zase více využil situační metodu, práci s textem a žákům přednášel.

Graf č. 1 jen ilustrativně doplňuje tabulku č. 14 svým ztvárněním celkového časového prostoru pro jednotlivé vyučovací metody. V tabulce č. 15 je pak dopočítán podíl času jednotlivých metod v rámci pozorování.

Graf 1: Celkový časový prostor jednotlivých metod vyučování (v hod)

Tabulka 15: Podíl jednotlivých metod výuky v pozorovaných hodinách

	Aktivizující metody	Klasické metody	Komplexní metody	Celkem
Podíl výukových metod	43,19%	36,25%	20,57%	100,00%

Jak z výsledků vyplývá, je **nejvíce času věnováno aktivizujícím metodám, poté v mírně kratším čase, i metodám klasickým**. Komplexním metodám byl věnován o poznání kratší čas ve vyučování.

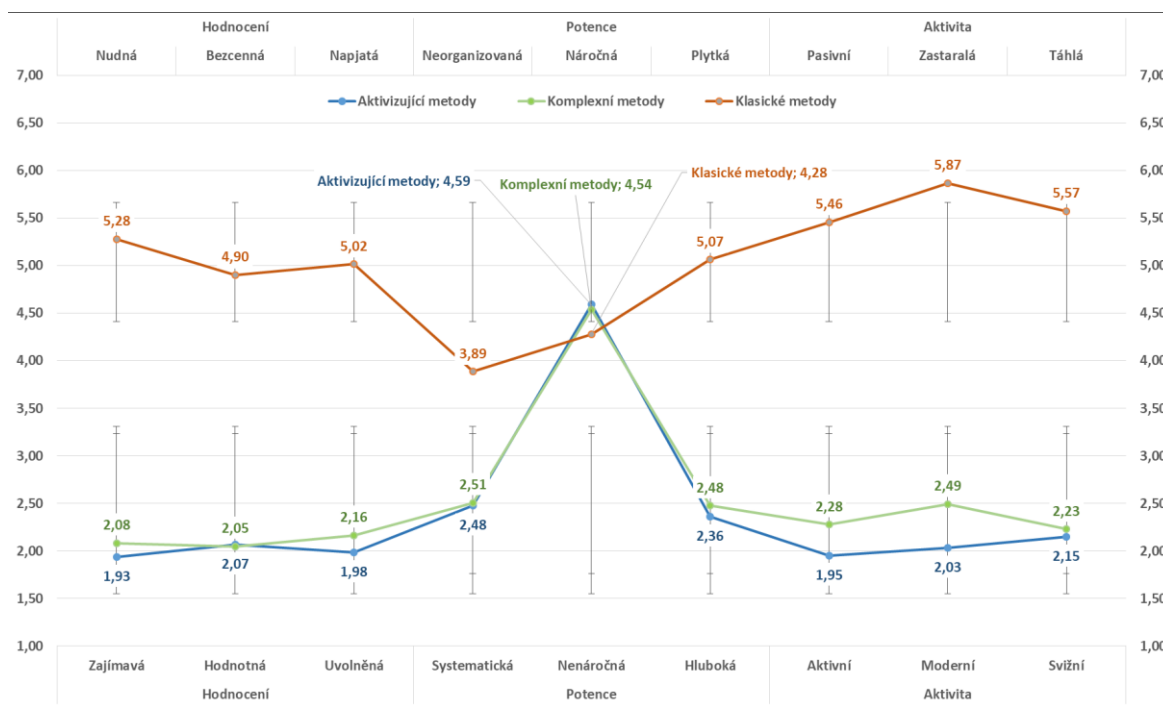
Zaznamenané údaje z pozorování jsou uvedeny v příloze č. III Sběrný arch z pozorování.

Postoje žáků k vyučovacím metodám

Své postoje vyjádřilo dle sémantického diferenciálu všech 61 žáků tj. 30 žáků ve skupině Ekonomického lycea a 31 žáků ve skupině Obchodní akademie. Z výsledků šetření vyplývá blízké hodnocení aktivizujících a komplexních metod a o poznání jiné (horší) hodnocení klasických metod.

U aktivizujících a komplexních metod posuzovali žáci jednotlivá adjektiva převážně v průměrné hodnotě blízké 2. Naopak tomu je u postojů ke klasickým metodám, kde se průměrné hodnoty pohybují od 3,89 do 5,87.

Graf 2: Znázornění postojů žáků k metodám vyučování dle výsledku dotazníku sémantického diferenciálu

V případě aktivizujících metod jsou žáci v názoru nejvíce konzistentní, dle tabulky č. 16 jejich odpovědi vykazují nejmenší směrodatné odchylky.

Tabulka 16: Směrodatné odchylky ve vyjádřených postojích žáků

Hodnoty	Popisky sloupců		
	Aktivizující metody	Komplexní metody	Klasické metody
Zajímavá - Nudná	0,81	0,84	1,24
Hodnotná - Bezcenná	0,81	0,80	1,27
Uvolněná - Napjatá	0,96	1,10	1,77
Systematická - Nesystematická	1,03	1,12	1,78
Nenáročná - Náročná	1,22	1,60	1,67
Hluboká - Plytká	0,98	1,15	1,39
Aktivní - Pasivní	0,86	1,08	1,04
Moderní - Zastaralá	1,00	1,03	1,28
Svižní - Táhla	0,85	0,97	1,18

Vyšší směrodatné odchylky u klasických metod nastiňují, že jsou i žáci, kteří klasické metody hodnotí lépe, než vycházejí dle průměru. Nejvyšší nejednoznačnost u postojů ke všem metodám je v případě škály „nenáročná – náročná“. Nejednoznačnost preferencí žáků proto

není možné jakkoli zařadit a interpretaci lze jen výrazně omezit na tvrzení, že je to tzv. „půl na půl“.

V celkovém hodnocení lze konstatovat, že jsou **aktivizující a komplexní metody pro žáky zajímavější, hodnotnější, více uvolněné, systematické, mají hloubku, jsou aktivní, moderní a svižné**. Oproti tomu **klasické metody hodnotí jako nudnější, méně hodnotné, napjatější, méně systematické, plytčí, pasivní, zastaralé a táhlé**.

Škála „nenáročná – náročná“ se jasnějšímu tvrzení ovšem vymyká a nelze jednoznačně vyjádřit postoje žáků v případě ani jedné posuzované metody vyučování.

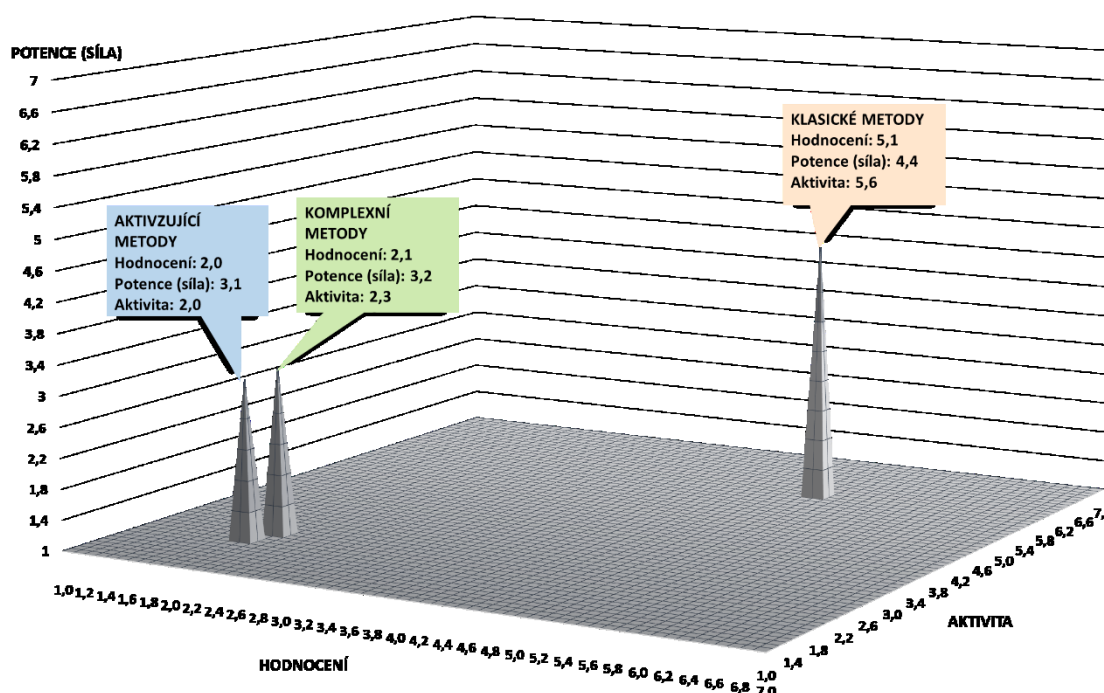
Všechny zaznamenané údaje z dotazníku jsou uvedeny v příloze č. IV: Sběrný arch pro zpracování dat z dotazníku sémantického diferenciálu

Sémantický prostor vyjádřený žáky pro metody vyučování

V rámci interpretace výzkumu je zpracována ještě analýza výsledků dopočtem průměrů škál adjektiv pro faktory: hodnocení, potence a aktivity. Výsledné hodnoty u jednotlivých metod jsou pak pro lepší představu čtenáře ilustrativně znázorněny v obrázku tzv. sémantického prostoru, který představuje chápání psychologického významu jednotlivých metod u žáků.

Dle obrázku č. 14 je **výsledným umístěním metody vyučování v sémantickém prostoru špička tzv. pomyslného jehlanu**. Z obrázku je patrné jak se aktivizující a komplexní metody nalézají v prostoru blízko sebe a jsou vzdáleny od klasických metod. Nejbližší mají k sobě všechny metody vyučování ve faktoru potence, protože v něm se nalézá škála „nenáročná – náročná“, která jak již bylo zmíněno, obsahuje nejednoznačné postoje žáků. Všechny hodnoty jednotlivých dopočtených faktorů jsou ke každé metodě vyučování zobrazeny v obrázku.

Obrázek 14: Grafické vyjádření sémantického prostoru k metodám výuky

Míru vzdálenosti metod vyučování v sémantickém prostoru, lze také vyjádřit pomocí tzv. lineární distance D a zobrazit do tzv. D -matice. V tabulce č. 17 jsou lineární distance vypočteny ze všech tří faktorů tj. hodnocení, potence a aktivity. Čím nižší hodnota, tím jsou si blíží.

Tabulka 17: D – matice

	Aktivizující metody	Komplexní metody	Klasické metody
Aktivizující metody	x	0,33	4,93
Komplexní metody		x	4,62
Klasické metody			x

D – matice jen potvrzuje blízkost postojů žáků pro aktivizující a komplexní metody a zároveň velkou vzdálenost postojů ke klasickým metodám vyučování.

3.6 Shrnutí a závěry empirické části

Realizovaný pedagogický výzkum byl postaven na třech cílech, otázkách a jedné hypotéze. V rámci této kapitoly je nejprve doloženo splnění cílů a k nim zodpovězeny otázky a následně je provedeno slovní potvrzení hypotézy.

Interpretace zjištěných výsledků výzkumu je podpořena ilustrací v grafech a tabulkách s dopočtenými údaji získanými z pedagogického výzkumu.

Interpretace splnění cílů a zodpovězení otázek

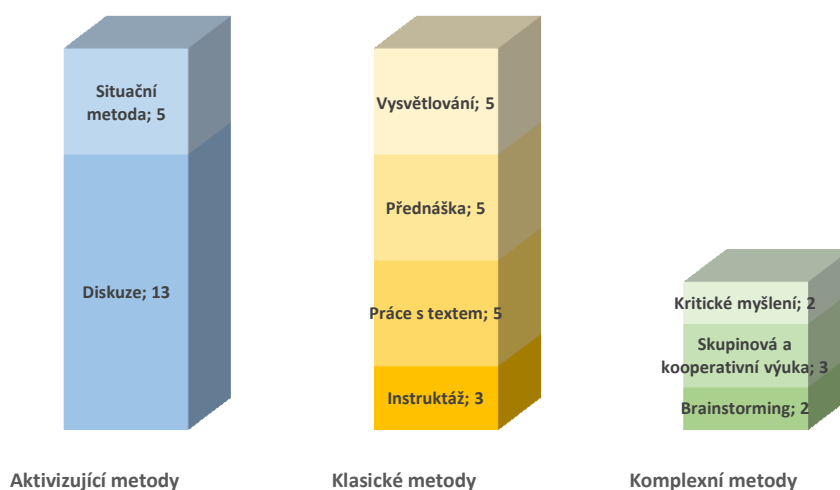
Cíl 1: Zachycení všech metod výuky v pozorovaných hodinách předmětu ekonomie.

a k němu

Otázka 1: Jaký je podíl jednotlivých metod výuky v pozorovaných hodinách ekonomie?

Pozorováním jsou zachyceny všechny metody výuky a jejich počet využití.

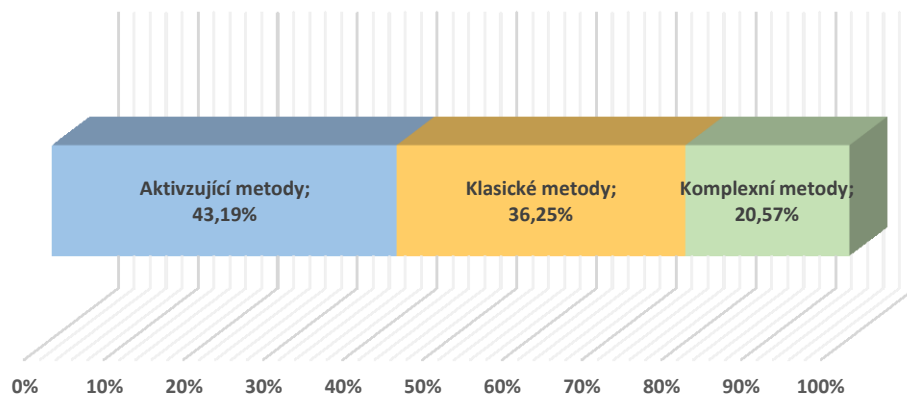
Graf 3: Zachycené metody výuky v pozorovaných hodinách a jejich počet využití

V grafu č. 3 jsou zobrazeny použité metody vyučování v rámci aktivizujících, klasických a komplexních metod. Jak z grafu vyplývá, u klasických metod byly využity 4 metody, u komplexních metod 3 a u aktivizujících 2.

Pozorováním je i zaznamenán celkový časový rozsah použitých metod a dopočtem zjištěny podíly těchto metod z celkového časového fondu pozorování.

Graf 4: Podíl jednotlivých metod výuky v pozorovaných hodinách

V grafu č. 4 jsou zobrazeny podíly využití jednotlivých metod výuky v rámci pozorování.

Podíl aktivizujících metod ve vyučování je 43,19 %.

Cíl 1 je zodpovězením otázky 1 splněn.

Cíl 2: Identifikovat podíl jednotlivých aktivizujících metod v pozorovaných hodinách předmětu ekonomie.

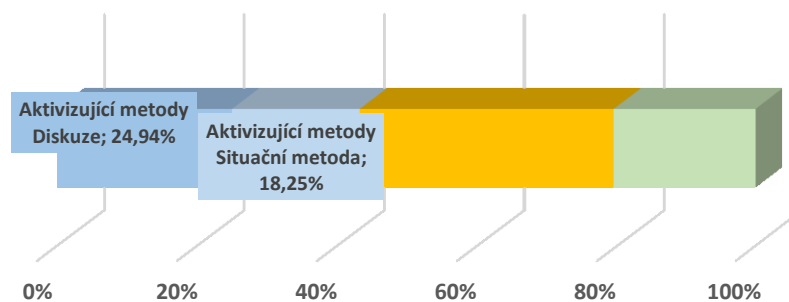
a k němu

Otázka 2: Jaké jsou používány jednotlivé aktivizující metody v pozorovaných hodinách ekonomie?

V rámci pozorování je zaznamenáno využívání dvou aktivizujících metod výuky tj. **diskuze** v délce využití 1:37 min. a **situační metoda** v délce 1:11 hod. Využívání ostatních aktivizujících metod nebylo v rámci pozorování zjištěno.

Podíl času pro diskuze je 24,94 % a situační metodu 18,25 %.

Graf 5: Podíl aktivizujících metod v pozorovaných hodinách

Cíl 2 je zodpovězením otázky 2 splněn.

Cíl 3: Popsat postoje žáků střední školy k aktivizujícím metodám ve vyučování předmětu ekonomie.

a k němu

Otázka 3: Jaké jsou postoje žáků střední školy k aktivizujícím metodám ve vyučování předmětu ekonomie?

Graf 6: Znázornění postojů žáků k aktivizujícím metodám vyučování dle výsledku dotazníku sémantického diferenciálu

V grafu č. 6 jsou vyjádřeny postoje k aktivizujícím metodám na základě dotazníku sémantického diferenciálu. Jak už bylo sděleno v kapitole 3.5.1 Interpretace výsledků výzkumu, lze v celkovém kontextu konstatovat, že **aktivizující metody jsou pro žáky spíše zajímavé, hodnotné, uvolněné, systematické, mají hloubku, jsou aktivní, moderní a svižné.** Nelze však jednoznačně říct, že by působily nenáročně nebo náročně. V případě této škály nelze postoje jakkoli kategorizovat.

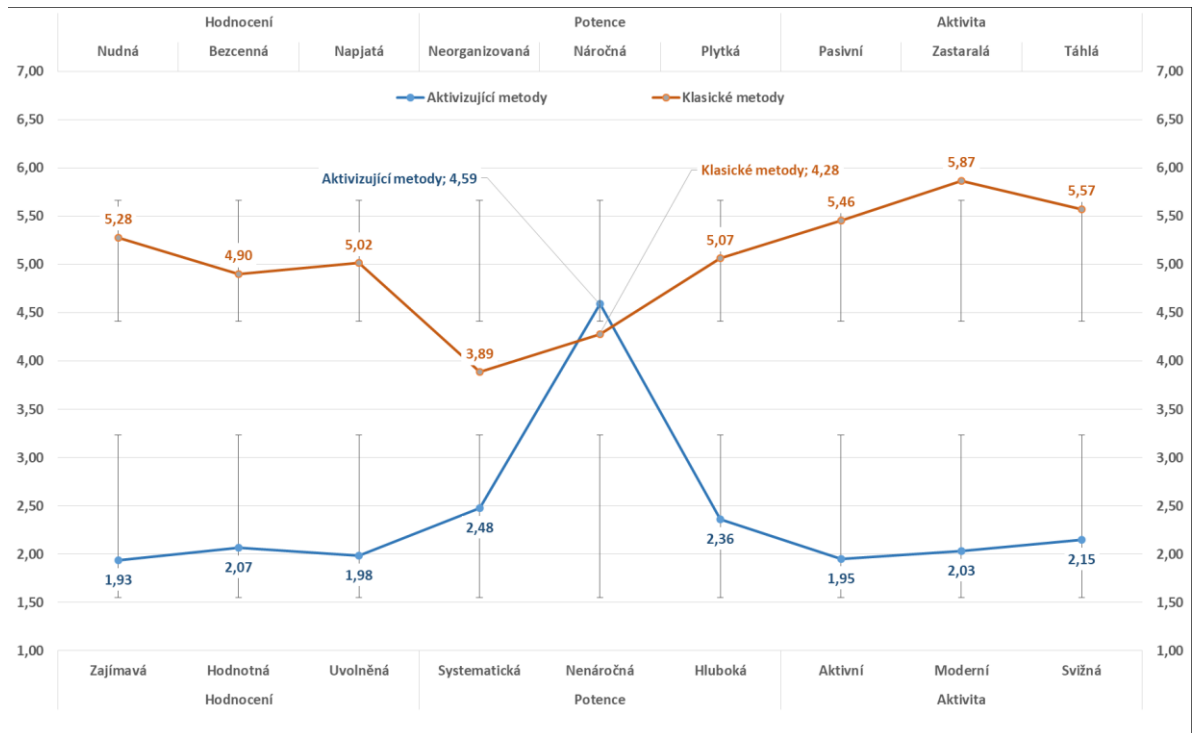
Cíl 3 je zodpovězením otázky 3 splněn.

Potvrzení věcné hypotézy

H: Žáci mají k aktivizujícím metodám ve výuce ekonomie pozitivnější postoj než ke klasickým metodám.

Hypotézu potvrzují výsledky dotazníku sémantického diferenciálu, ve kterém se žáci vyjádřili, že pozitivnější postoj mají k aktivizujícím metodám. Ilustrativně je to znázorněno v grafu č. 7.

Graf 7: Znázornění postojů žáků k aktivizujícím a klasickým metodám vyučování dle výsledku dotazníku sémantického diferenciálu

4 FORMULACE DOPORUČENÍ K VYUŽITELNOSTI VÝZKUMU V PEDAGOGICKÉ PRAXI

Kombinace pedagogického pozorování a sémantického diferenciálu se ukázala jako datově bohatá pro identifikaci využívání aktivizujících metod výuky. Potvrdilo, že důkladná příprava dokumentů k záznamu a jasné stanovení vlastních postupů ve výzkumu, se ve výsledku velmi vyplatí.

Metodologie pro zpracování pedagogického výzkumu

Jde zejména zprvu o pozorovací arch, aby při samotné realizaci výzkumu složil k rychlému a co nejpřesnějšímu záznamu. Jednoznačná a hlavně správná identifikace metod výuky bezpochyby nejvíce závisí na schopnosti pozorovatele (výzkumníka) správně pozorované metody výuky identifikovat. Hned poté však musí rychle a systematicky toto zaznamenat, včetně doprovodných měřitelných informací, neboť vyučování běží dál. V tomto realizovaném výzkumu mezi doprovodné a zároveň i nezbytné informace k splnění cílů práce patří, čas použité metody vyučování, popis reakcí žáků a náplně vyučovací hodiny. Zpracování vyjádřených postojů samotných žáků k metodám výuky z výsledků dotazníku sémantického diferenciálu, se také ukázalo přínosné a poskytlo zpětnou vazbu pro pozorování.

Na základě těchto zkušeností se vyplatí systematizovat a rozšiřovat používání software aplikací pro pedagogický výzkum. Se zdokonalující se technikou je třeba se v tomto pořadí co nového učit.

Využitelnost výsledků a limity výzkumu

Výsledky výzkumu prokázaly, že učitelé využívají aktivizující metody v obdobném časovém fondu jako klasické metody. Přednášky a vysvětlování jsou běžnou součástí vyučování a postoje žáků k tomuto nejsou nijak „nadšené“. Aktivizující metody, ač velmi příznivě žáky přijímány, jsou učiteli využívány jen ve formě diskuze nebo situační metody. Heuristické nebo inscenační metody ani didaktické hry nebyly učiteli využity. Příznivě žáky přijímány komplexní metody jako je skupinová a kooperativní výuka, kritické myšlení nebo brainstorming, učitelé též využívají, ale o poznání méně než aktivizující a klasické metody výuky.

Toto vše platí při pozorování 10 vyučovacích hodin ekonomie na jedné střední škole v moravskoslezském kraji a zpětné vazbě ve formě dotazníku sémantického diferenciálu od 61 žáků. Čímž jsou limity tohoto výzkumu zřejmé.

Možnosti rozšíření rozměru výzkumu

Možnosti rozšíření tohoto výzkumu je pro pedagogickou praxi myšleno, při zvolené metodologii, kvantitativně (více škol, oborů, předmětů a žáků), kvalitativně (hlubší poznání výzkumného vzorku) anebo aplikačně (vlastní tvorba vyučovací techniky a její ověření) rozšířit tento výzkum a vytvořit z toho zcela nové projekty, doplněné o tyto nové možné rozměry:

Kvantitativní rozměr

- realizovat výzkum ve více školách různých stupňů a různého zaměření, v rámci tohoto vzorku pozorovat více tříd a mít tím více respondentů pro mezioborové a mezistupňové srovnání a větší signifikanci výsledků,
- využití dalších kvantitativních metod výzkumu např. dotazník pro učitelé, rodiče, žáky,
- pro zvýšení reliability mít k dispozici více pozorovatelů.

Kvalitativní rozměr

- strukturované formy rozhovorů s učiteli, popř. vybraným vzorkem žáků nebo rodiči,
- provedení analýzy v určení operační náročnosti a taxonomie učebních úloh,
- využít více možností záznamů tj. obrazového a audiovizuálního záznamu.

Aplikační rozměr

- vlastní tvorba vyučovací techniky v rámci aktivizující vyučovací metody a její ověření,
- nabízí se také možnost pro zpracování a implementaci metodiky pro takovýto pedagogický výzkum.

Rozšíření výzkumu nebo kombinace těchto výzkumných metod je nad rámec tohoto stupně práce a je vhodné spíše pro vyšší stupeň práce anebo studie zpracované vědeckými pracovníky pedagogických fakult a spolufinancované MŠMT ČR a Evropskou Unií.

Lidský rozměr a vlastní myšlenky autora před závěrem práce

Lidským rozměrem je myšleno to, že učitelé i žáci jako referenční subjekty v rámci výzkumu měli evidentní zájem se rozvíjet a byla vzájemně mezi nimi vytvořena syntéza pro společnou práci. V tomto prostředí je pak snadnější vytvářet případy pro aktivizující metody výuky.

Aktivizující metody výuky jsou především založeny na práci v kolektivu třídy. Stres je pro žáky někdy bohužel chronickým doprovodem ve vyučování. Vlastně je pro některé žáky

ulevující pokud se nemusí k ničemu vyjadřovat. Pozorováním byl odhalen i deficit ve schopnosti vlastního vyjadřování u některých žáků, který může pramenit už od základní školy. Pokud je žádoucí a opodstatnitelné využívat aktivizující metody na střední škole, je nezbytné, aby s nimi byli žáci seznámeni už na základní škole. Při těch nejlepších úmyslech jak pomoci žákům se projevit, pokud to na ně tzv. „vybafneme“ až na střední škole, pak se mohou leknout a uzavřít do sebe. Jejich nedůvěra v sama sebe se jen prohloubí. V tomto je potřeba mnohem více přihlížet k individualitě. Vysledovat a vměstnat se do potřeb žáka v tom jak se může projevovat, aby neměl obavy a projevil svůj potenciál. A jeho potenciál pak jako učitel umět rozvíjet.

ZÁVĚR

Předmětem výzkumu bakalářské práce byla identifikace využívání aktivizujících metod ve výuce v předmětu ekonomie a popis postojů žáků k aktivizujícím metodám ve výuce. K dosažení výsledků výzkumu bylo použito pozorování interakce učitele a žáků z hlediska volby vyučovacích metod vč. popisu reakcí žáků k těmto metodám a zjištění individuálních postojů žáků k vyučovacím metodám formou sémantického diferenciálu.

Důležitým základem pro výzkum bylo zpracování rešerše teoretického pojetí aktivizujících metod k objasnění jejich charakteristiky založené na nabídce zábavných a prakticky zaměřených aktivit, které žáky mohou motivovat k práci ve vyučování. Teoretická uplatnitelnost aktivizujících metod ve výuce v kombinaci s využívanými klasickými a komplexními metodami byla nastíněna za přispění několika literárních zdrojů a studií. Zjištěním tohoto teoretického bádání bylo, že aktivizující metody jsou ve výuce uplatnitelné a nemusí být pro učitele ani nutně náročné na přípravu a realizaci. K tomuto mohou žákům přinášet radost z učení se novým dovednostem a být přínosné k uplatňování těchto získaných dovedností v praxi. V teoretické části bylo rovněž potřebné prostudovat možnosti a limity pozorování výuky a metody sémantického diferenciálu, jakožto nástrojů pro vlastní pedagogický výzkum.

Na základě analýzy výsledků výzkumu bylo zjištěno, že v pozorovaných vyučovacích hodinách byly aktivizující metody využívány nejčastěji a to v podobě diskuze a situační metody. Pro diskuzi využívali učitelé ekonomické články z webu, které rozdali žákům k přečtení a poté společně probírali jejich obsah a vzájemně si vyměňovali názory. Diskuze také následovala po situační metodě v podobě komentovaného filmového příspěvku, kdy učitelé doplňovali obsah o další praktické informace a společně s žáky řešili dané případy. Situační metoda byla také využita při prezentacích žáků ke zvoleným tématům. Heuristické nebo inscenační metody ani didaktické hry v rámci pozorované výuky učiteli využity nebyly.

V kombinaci s aktivizujícími metodami byly učiteli využity i klasické metody v podobě instruktáže, práce s textem, přednáškou nebo vysvětlováním a komplexní metody za použití brainstormingu, kritického myšlení nebo skupinové a kooperativní výuky. Instruktáž, přednáška a vysvětlování byla povětšinou úvodním slovem učitele k plánované další akci. Práce s textem se týkala čtení kapitol v učebnici nebo čtení odborného článku, kdy následně výuka v několika případech přešla v diskuzi. Brainstorming a kritické myšlení následovalo po skupinové a kooperativní výuce založené na společném řešení problémů v kooperaci s učitelem.

Žáci své postoje k aktivizujícím metodám vyjádřili v dotazníku sémantického diferenciálu a označují je jako spíše zajímavé, hodnotné, uvolněné, systematické, mající hloubku, aktivní moderní a svižné. Potvrdila se tak hypotéza, že žáci tímto svým vyjádřením mají k aktivizujícím metodám ve výuce ekonomie pozitivnější postoj než ke klasickým metodám. Nelze však určit, zda jsou aktivizující i klasické metody pro žáky v souhrnu nenáročné nebo náročné.

Společným subjektivně hodnoceným znakem ve vyučování byla převážně příjemná atmosféra, kdy se učitelé snažili žákům ukázat, že je možné mít ekonomii rád a pro život je užitečná.

Hlavním přínosem této práce je zjištění, že aktivizující metody mají ve vyučování ekonomie své místo a žáci k nim vyjadřují spíše pozitivnější postoje. Stále je však co rozvíjet a učitelé mají široký tvůrčí prostor jak aktivizující metody ve vyučování využívat. Tvůrčí prostor např. ve vyšším stupni práce, existuje také z hlediska využití dalších nástrojů pedagogického výzkumu pro identifikaci využívání aktivizujících metod výuky.

Z osobního pohledu autora této práce je realizovaný výzkum vnímán jako přínosná zkušenost pro možnou budoucí profesi učitele odborných ekonomických předmětů na střední škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BUREŠ, Jan a Petr DUFEK, 2018. Rozbřesk: Inflace se vzdaluje od prognózy ČNB. In: PATRIA [online]. 10.4.2018 [cit. 2018-07-11]. Dostupní z: <https://www.patria.cz/zpravodajstvi/3799983/rozbresk-inflace-se-vzdaluje-od-prognozy-cnb.html>
- [2] ČAPEK, Robert. 2015. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Vydání 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3450-7.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav, 1998. Jaké jsou postoje žáků a studentů ke škole a edukační realitě?. In: *Pedagogika, časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. [online]. 31.07.2015 [cit. 2018-08-07]. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2583&lang=cs>
- [4] CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu, Základy pedagogického výzkumu, 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3
- [5] CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ, 2014. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. ISBN 978-80-7454-420-0
- [6] ČNB, 2011. O penězích a lidech. *Youtube.com* [online]. [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HrQTBqxbNZ0>
- [7] ČNB, 2013. Zpracování hotovosti v České národní bance. *Youtube.com* [online]. [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0V6oYcpH6CU>
- [8] ČNB, 2015. Pomáháme české ekonomice – Fanděte s námi 2% inflaci. *Youtube.com* [online]. [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Lgdj-HVKU1qE>
- [9] DOIDGE, Norman, 2012. *Váš mozek se dokáže změnit*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-0111-7.
- [10] DUFEK, Petr, 2017. Česká ekonomika nabrala téměř neskutečné tempo. In: PATRIA [online]. 16.8.2017 [cit. 2018-07-11]. Dostupní z: <https://www.patria.cz/zpravodajstvi/3604387/ceska-ekonomika-nabrala-temer-neskutecne-tempo.html>
- [11] GAVORA, Peter a kol., 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského [online]. [cit. 2018-08-07] Dostupné na: <http://www.emetodologia.fedu.uniba.sk/>

- [12] KAKU, Michio, 2008. *Fyzika nemožného*. Přeložil Petr Liebl. Praha: Dokořán Agro. ISBN 978-80-257-0209-3
- [13] KOLÁŘ, Zdeněk a Renáta ŠIKULOVÁ, 2007. *Vyučování jako dialog*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1541-4.
- [14] KRPÁLEK, Pavel a Katarína KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, 2012. *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica. ISBN 978-80-245-1909-8.
- [15] KRPÁLEK, Pavel a Katarína KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, 2017. *Praktikum z didaktiky ekonomických předmětů*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica. ISBN 978-80-245-2239-5.
- [16] LEHESVUORI, Sami a Jouni VIIRI, 2015. *Od teorie k praxi: Od plánování dialogického vyučování k jeho reflexi*. In: *Studia Paedagogica* [online]. 31.07.2015 [cit. 2018-08-04]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/1132/1406>
- [17] LUKÁŠOVÁ, Hana, 2010. *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-784-8.
- [18] LUKÁŠOVÁ, Hana, 2013. *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, katedra pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání. ISBN 978-80-7464-222-7.
- [19] MAŇÁK, Josef, 2011. Aktivizující výukové metody. In: *RVP* [online]. 23.11.2011 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/o/14483/AKTIVIZUJICI-VYUKOVE-METODY.html/>
- [20] MAŇÁK, Josef a Vlastimil SVĚC, 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.
- [21] NOVÁKOVÁ, Jiřina, 2014. Aktivizující metody výuky. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-639-0. [online]. 31.3.2014 [cit. 2018-04-23]. Dostupní z: https://uprps.pedf.cuni.cz/UPRPS-440-version1-08_novakova.pdf
- [22] NBS, 2014. Tri minúty o ECB a Eurosysteme. *Youtube.com* [online]. [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=d26GRIAEe7I>

- [23] PÖSCHL, Radko, 2011. Postoje žáků ke škole. In: Národní ústav odborného vzdělávání [online]. [cit. 2018-08-07]. Dostupní z: http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/25_Postoje_zaku_ke_skole.pdf
- [24] SULLO, Robert A., 2007. *Activating the Desire to Learn*. Alexandria: ASCD. ISBN 978-1-4166-0423-5.
- [25] ŠKODA, Jiří a Pavel DOULÍK, 2012. *Psychodidaktika, Metody efektivního a smysluplného učení a vyučování*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3341-8.
- [26] VANĚK, Zdeněk, c2009. *Kaleidoskop: moudré, poetické, humorné i rozverné střípky*. Plzeň: Z. Vaněk. ISBN 978-80-254-5071-0.
- [27] ZORMANOVÁ, Lucie, 2011. Činnosti učitele a žáka ve výuce. In: *RVP* [online]. 17.08.2011 [cit. 2018-08-07]. Dostupní z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/12771/cinnosti-ucitele-a-zaka-ve-vyuce.html/>
- [28] ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. Výukové metody aktivizující. In: *RVP* [online]. 01.02.2012 [cit. 2018-08-02]. Dostupní z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/15017/vyukove-metody-aktivizujici.html/>
- [29] ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. Výukové metody tradičního vyučování. In: *RVP* [online]. 01.02.2012 [cit. 2018-08-02]. Dostupní z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/15015/VYUKOVE-METODY-TRADICNIHO-VYUCOVANI.html/>
- [30] ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. Výukové metody komplexní - 1. část. In: *RVP* [online]. 02.02.2012 [cit. 2018-08-02]. Dostupní z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/15019/vyukove-metody-komplexni-1.-cast.html/>
- [31] ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. Výukové metody komplexní - 2. část. In: *RVP* [online]. 02.02.2012 [cit. 2018-08-02]. Dostupní z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/12959/vyukove-metody-komplexni-2.-cast.html/>
- [32] ZORMANOVÁ, Lucie, 2014. *Obecná didaktika, Pro studium a praxi*. Vydání 1., Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4590-9.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

4EL	Ekonomické lyceum, čtvrtý ročník
4OA	Obchodní akademie, čtvrtý ročník
hod	Hodina
min	Minuta
HDP	Hrubý domácí produkt
ECB	Evropská centrální banka
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1: AKTIVIZUJÍCÍ METODY VÝUKY	14
OBRÁZEK 2: KLASICKÉ METODY VÝUKY (ČÁST 1).....	16
OBRÁZEK 3: KLASICKÉ METODY VÝUKY (ČÁST 2).....	17
OBRÁZEK 4: KOMPLEXNÍ METODY VÝUKY (ČÁST 1).....	18
OBRÁZEK 5: KOMPLEXNÍ METODY VÝUKY (ČÁST 2).....	19
OBRÁZEK 6: UKÁZKA POUŽITÉHO ZÁZNAMOVÉHO LISTU SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU	24
OBRÁZEK 7: PŘÍKLAD ZNÁZORNĚNÍ SÉMANTICKÉHO PROSTORU.....	24
OBRÁZEK 8: PŘÍKLAD MOŽNÉHO GRAFICKÉHO ZNÁZORNĚNÍ VÝSLEDNÝCH ŠKÁL....	25
OBRÁZEK 9: SLOUPCE V DATABÁZI POZOROVACÍHO ARCHU A PŘÍKLAD JEDNOTKY POZOROVÁNÍ	31
OBRÁZEK 10: ČÍSELNÍKY HLAVNÍCH INFORMACÍ V POZOROVACÍM ARCHU.....	31
OBRÁZEK 11: ČÍSELNÍK ČASOVÉHO PLÁNU POZOROVÁNÍ.....	31
OBRÁZEK 12: ČÍSELNÍK METOD VYUČOVÁNÍ	32
OBRÁZEK 13: ZÁZNAMOVÁ TABULKA SE ŠKÁLAMI SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU VČ. FAKTORŮ.....	34
OBRÁZEK 14: GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ SÉMANTICKÉHO PROSTORU K METODÁM VÝUKY	53

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: TŘÍDA, VYUČUJÍCÍ A ŽÁCI.....	29
TABULKA 2: ČAS POZOROVÁNÍ METOD VYUČOVÁNÍ (MINUTÁCH A HODINÁCH)	35
TABULKA 3: POČET POZOROVANÝCH METOD VYUČOVÁNÍ V RÁMCI VYUČOVACÍ HODINY	36
TABULKA 4: ZAZNAMENANÉ METODY VYUČOVÁNÍ A JEJICH POČET VYUŽITÍ.....	37
TABULKA 5: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT, SKUPINA 4EL 38	
TABULKA 6: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT, SKUPINA 4OA39	
TABULKA 7: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA MAKROEKONOMICKÁ ROVNOVÁHA, SKUPINA 4EL	41
TABULKA 8: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA MAKROEKONOMICKÁ ROVNOVÁHA, SKUPINA 4OA	42
TABULKA 9: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA FISKÁLNÍ POLITIKA, SKUPINA 4EL.....	44
TABULKA 10: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA FISKÁLNÍ POLITIKA, SKUPINA 4OA.....	44
TABULKA 11: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA MONETÁRNÍ POLITIKA, SKUPINA 4EL.....	46
TABULKA 12: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA MONETÁRNÍ POLITIKA, SKUPINA 4OA.....	47
TABULKA 13: METODY VYUČOVÁNÍ, TÉMA EKONOMICKÁ INTEGRACE, SKUPINA 4OA	48
TABULKA 14: ČASOVÝ PROSTOR JEDNOTLIVÝCH METOD VYUČOVÁNÍ V OBOU TŘÍDÁCH (V HOD.)	49
TABULKA 15: PODÍL JEDNOTLIVÝCH METOD VÝUKY V POZOROVANÝCH HODINÁCH50	
TABULKA 16: SMĚRODATNÉ ODCHYLKY VE VYJÁDŘENÝCH POSTOJÍCH ŽÁKŮ	51
TABULKA 17: D – MATICE	53

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: CELKOVÝ ČASOVÝ PROSTOR JEDNOTLIVÝCH METOD VYUČOVÁNÍ (V HOD)	50
GRAF 2: ZNÁZORNĚNÍ POSTOJŮ ŽÁKU K METODÁM VYUČOVÁNÍ DLE VÝSLEDKU DOTAZNÍKU SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU.....	51
GRAF 3: ZACHYCENÉ METODY VÝUKY V POZOROVANÝCH HODINÁCH A JEJICH POČET VYUŽITÍ.....	54
GRAF 4: PODÍL JEDNOTLIVÝCH METOD VÝUKY V POZOROVANÝCH HODINÁCH.....	55
GRAF 5: PODÍL AKTIVIZUJÍCÍCH METOD V POZOROVANÝCH HODINÁCH.....	55
GRAF 6: ZNÁZORNĚNÍ POSTOJŮ ŽÁKU K AKTIVIZUJÍCÍM METODÁM VYUČOVÁNÍ DLE VÝSLEDKU DOTAZNÍKU SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU	56
GRAF 7: ZNÁZORNĚNÍ POSTOJŮ ŽÁKU K AKTIVIZUJÍCÍM A KLASICKÝM METODÁM VYUČOVÁNÍ DLE VÝSLEDKU DOTAZNÍKU SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU	57

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: SROVNÁNÍ VÝUKOVÝCH METOD DLE ČAPKA (2015, S. 594).....	71
PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU	72
PŘÍLOHA P III: SBĚRNÝ ARCH Z POZOROVÁNÍ.....	74
PŘÍLOHA P IV: SBĚRNÝ ARCH PRO ZPRACOVÁNÍ DAT Z DOTAZNÍKU SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU	77

PŘÍLOHA P I: Srovnání výukových metod dle Čapka (2015, s. 594)

Faktory	Klasické	Suportní (aktivizující / inovativní)
čas potřebný pro přípravu	nízká kreativní náročnost	náročnost nelze určit - od nízké po vysokou (podle metody)
didaktické pomůcky, ukázky	náročnost nelze určit - od nízké (přednáška) po vysokou (demonstrace)	náročnost nelze určit - od nízké po vysokou (podle metody)
čas nutný na realizaci ve výuce	nízká náročnost (pokud se učitel nezapovídá)	pro učitele, který umí používat hodinky, normální náročnost
příprava na VŠ přednášky	připravuje ruku, záda a zadek	připravuje hlavu a nejen na VŠ přednášky, tam to stejně většinou není potřebné
rozvoj myšlení, kreativity	ne	ano
zvyšuje zájem o učivo	ne	ano
sebezpoznání	ne	ano
mění vztahy ve třídě	ne	ano
dává žákům prostor	ne	ano
přehledný zápis	nelze určit	spíše ano, dokonce u některých metod systematizace nebo přehledný zápis primárním
vhodnost nasazení při prezentaci náročné učební látky	ne	ano
vhodnost nasazení při nutnosti zprostředkovávat žákům větší množství informací	ne	ano
vhodnost nasazení při upevňování a procvičování učiva	ne	ano
vhodnost nasazení v diagnostické fázi výuky	ne	ano

PŘÍLOHA P II: Dotazník sémantického diferenciálu

Dotazník k zjištění postoje studenta k vyučovacím metodám

Milí studenti, v tomto školním roce jsme se několikrát potkali ve vyučování ekonomie. Pro studijní potřeby jsem pozoroval metody výuky a zároveň Vaše reakce či postoje :-). Chci Vás tímto požádat o vyplnění následujících tří tabulek, tak abyste mohli své postoje k vyučovacím metodám vyjádřit sami.

Dotazník je anonymní a výsledky budou zpracovány pro studijní účely v bakalářské práci na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati.

Pohlaví:

Chlapec Dívka

Obor součástí ekonomika

Ekonomické lyceum Obchodní akademie

Vyučovaný předmět

Ekonomie

Ročník střední školy

Nyní, prosím označte křížkem, ke kterému hodnocení se přikláníte.

KLASICKÉ METODY

Např. když nám učitel vysvětloval probíranou látku dle učebnice, pracovali jsme s textem, poslouchali přednášky nebo si procvičovali výpočty apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Zajímavá

Hodnotná

Náročná

Aktivní

Systematická

Zastaralá

Svižná

Hluboká

Uvolněná

Nudná

Bezcenná

Nenáročná

Pasivní

Neorganizovaná

Moderní

Táhlá

Plytká

Napjatá

AKTIVIZUJÍCÍ METODY

Např. když jsme s učitelem diskutovali nad odborným článkem z ekonomické praxe, učili se pochopit probírané téma řešením případů a problému, vytvářeli jsme různé situace možností ekonomických jevů apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Zajímavá

Hodnotná

Náročná

Aktivní

Systematická

Zastaralá

Svižná

Hluboká

Uvolněná

Nudná

Bezcenná

Nenáročná

Pasivní

Neorganizovaná

Moderní

Táhlá

Plytká

Napjatá

prosím otočte list =>

KOMPLEXNÍ METODY

Např. když nás učitel rozdělil do několika členných skupin a měli jsme plnit zadané úkoly, pracovali jsme ve dvojicích se spolužákem, prezentovali svá díla či poslouchali prezentace spolužáků, sledovali odborně zaměřené pořady apod., byla tato vyučovací metoda pro mě:

Zajímavá									Nudná
Hodnotná									Bezcenná
Náročná									Nenáročná
Aktivní									Pasivní
Systematická									Neorganizovaná
Zastaralá									Moderní
Svižná									Táhlá
Hluboká									Plytká
Uvolněná									Napjatá

Prostor pro vlastní vyjádření

Mockrát děkuji za vyplnění dotazníku. U maturity přeji hodně štěstí a ať se Vám daří v dalším profesním a osobním životě.

Pavel Jančálek, student FHS UTB ve Zlíně

Datum: 26.4.2018

PŘÍLOHA P III: Sběrný arch z pozorování

Sběrný arch z pozorování

Počet

55

Téma vyučovací hodiny	4EL	4OA	Celkem
Hrubý domácí produkt	0:45	0:45	1:30
Makroekonomická rovnováha	0:45	0:45	1:30
Fiskální politika	0:45	0:45	1:30
Monetární politika	0:45	0:45	1:30
Ekonomická integrace	0:45	0:45	1:30
Celkem	3:45	3:45	7:30

Číslo skupiny	Název skupiny	Vyučující	Datum pozorování	Předmět	Téma vyučovací hodiny	Metoda vyučování	Použita skupina metod výuky	Cíl hodiny a stručný popis činnosti	Začátek metody	Konec metody	Čas použité metody	Komentář k reakcím žáků
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Naučit se co je to HDP.	12:50	12:54	0:04	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Práce s textem	Klasické metody	Žákům byl rozdan článek z webu o prognóze HDP k přetčení. Délka článku je cca 1,2 A4.	12:54	12:58	0:04	Žáci si čtou článek. Některým se moc nechce. Někteří si zas dělají ještě své poznámky
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Přednáška	Klasické metody	Vysvětlení základních pojmů v článku a obsahu tématu hodiny. Jeden žák jsem po výzvě učitele pojmy psát na tabuli.	12:58	13:05	0:07	Žáci sledují tabuli a poslouchají výklad učitele. Hlásí se a ptají.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Diskuze	Aktivizační metody	Diskuze nad obsahem článku.	13:05	13:16	0:11	Žáci jsou převážně aktivní. Čerpají další znalosti ze zpráv a internetu.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Vysvětlování	Klasické metody	Učitel vysvětluje dle učebnice náplň probíraného tématu.	13:16	13:29	0:13	Tohle už tak zábavné není.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Diskuze	Aktivizační metody	Otázky žáků se změnil v diskusi. Tímto proběhlo zároveň shrnutí hodiny.	13:29	13:35	0:06	Je před přestávkou. Diskutují už jen jedinci. Nepozornost narostla.
4OA	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Cíl: Naučit se co je to HDP.	12:00	12:05	0:05	
4OA	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Přednáška	Klasické metody	Učitel přednáší z patra.	12:05	12:19	0:14	Průběh hodiny, ztracení nit a kontext a evidentně se nechce nikomu moc ptát co neví. Pro studenta na VŠ by to však mohlo být zajímavé.
4OA	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Práce s textem	Klasické metody	Všichni pracují s učebnicí.	12:19	12:30	0:11	Považují to za důležité, ale moc se jim nechce. Nějak se ukořebali minulých 15 min.
4OA	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Vysvětlování	Klasické metody	Následuje vysvětlování pojmů.	12:30	12:38	0:08	Snižena pozornost. Vyhlášení přestávky.
4OA	Obchodní akademie	Učitel B	říjen 17	Ekonomie	Hrubý domácí produkt	Diskuze	Aktivizační metody	Učitel se ptá žáků na současnou situaci v ČR z hlediska růstu HDP. Žáci se vyjadřují.	12:38	12:45	0:07	Skupinka žáků reaguje na podněty učitele k diskusi. Ostatní poslouchají.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Osvojit si principy makroekonomické rovnováhy. Hodina je opakovací	12:50	12:56	0:06	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Instruktaž	Klasické metody	Vysvětlení soustavy na sebe navazujících činností, na kterých žáci budou v hodině pracovat. Odkaz na schéma.	12:56	13:05	0:09	Pasivita Otázky jednoho žáka na HDP, inflace, nezaměstnanost, cto je tedy důležité a co je ta platební bilance ?
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody	Učitel žáky vyzval, aby se rozdělili do čtyř skupin po cca 7 lidech. Rozdal každé skupině schéma s úkoly. Práce s grafy AS-AD s přiblížením s magickým čtyřúhelníkem	13:05	13:24	0:19	Když žáci společně pracovali šumělo to. A čas utel velmi rychle. Byla zábava :).
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Brainstorming	Komplexní metody	Rozbírá se co žáci zpracovali a myšlenky proudí.	13:24	13:29	0:05	Priznivě reakce na druhé myšlenky. Žáci se respektují i když se smějou, ale to jen k pobavení všech. Žádné blbě řeči. Je to fajn
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Diskuze	Aktivizační metody	Učitel usměrňuje.	13:29	13:35	0:06	Z rozjaření se uklidnili.

40A	Obchodní akademie	Učitel B	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Osvojit si principy makroekonomické rovnováhy. Hodina je opakovací	12:00	12:04	0:04	
40A	Obchodní akademie	Učitel B	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Brainstorming	Komplexní metody	Učitel nakreslí schéma magického čtyřúhelníku ve formě myšlenkové mapy na tabuli, pak ještě graf AS-AD a pokračává maňankou.	12:04	12:15	0:11	Všichni se předhánějí kdo řekne něco k tématu. Žáci už tím z minulých hodin evidentně něco vědí.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Situační metoda	Aktivizační metody	Prezentace žáků o komponentech v AS-AD	12:15	12:36	0:21	Dva žáci prezentují za sebou prezentace ostatní sledují.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	listopad 17	Ekonomie	Makroekonomická rovnováha	Diskuze	Aktivizační metody	Po prezentacích následovalo stručné dovysvětlení učitele a pokračování dále, diskuzí..	12:36	12:45	0:09	Diskuze nad prezentacemi.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Osvojit si principy fiskální politiky. Hodina je opakovací	10:45	10:50	0:05	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Instruktaž	Klasické metody	Vysvětlení soustavy na sebe navazujících činností, na kterých žáci budou v hodině pracovat. Odkaz na schéma.	10:50	11:00	0:10	Poslouchají co říká učitel. Komentáře na předsedu vlády :)
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody	Učitel žáky vyzval, aby se rozdělili do čtyř skupin po cca 7 lidech. Rozdal každé skupině schéma s úkoly. Práce se schématem jak vláda ovlivňuje ekonomiku.	11:00	11:17	0:17	Pracují. Komentáře přetvárají. Ve skupinách padají slova jako je daně, sociální dávky, investice, ropa, export, auta apod.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Kritické myšlení	Komplexní metody	Rozbírání se co žáci zpracovali a myšlenky proudí.	11:17	11:25	0:08	Ventilují si myšlenky z předchozí skupinové práce.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Diskuze	Aktivizační metody	Učitel usměrňuje.	11:25	11:30	0:05	Zrozaření se uklidnili.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Osvojit si principy fiskální politiky. Hodina je opakovací	8:00	8:03	0:03	
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Instruktaž	Klasické metody	Vysvětlení soustavy na sebe navazujících činností, na kterých žáci budou v hodině pracovat. Odkaz na schéma.	8:03	8:19	0:16	Poslouchají co říká učitel. Komentáře na předsedu vlády :)
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Skupinová a kooperativní výuka	Komplexní metody	Učitel žáky vyzval, aby se rozdělili do čtyř skupin po cca 7 lidech. Rozdal každé skupině schéma s úkoly. Práce se schématem jak vláda ovlivňuje ekonomiku.	8:19	8:34	0:15	Pracují. Komentáře přetvárají. Ve skupinách padají slova jako je daně, sociální dávky, investice, ropa, export, auta apod.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Kritické myšlení	Komplexní metody	Rozbírání se co žáci zpracovali a myšlenky proudí. Hledání souvislosti.	8:34	8:39	0:05	Ventilují si myšlenky z předchozí skupinové práce, hledají souvislosti. Jsou aktivní.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Fiskální politika	Diskuze	Aktivizační metody	Učitel usměrňuje.	8:39	8:45	0:06	Zrozaření se uklidnili.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Co je to monetární politika, její principy a prvky.	12:50	12:54	0:04	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Přednáška	Klasické metody	Poměrně rychlá přednáška co je MP a ČNB. A k čemu jsou peníze. Je to záměr před spuštěním videa.	12:54	13:05	0:11	Těší se na video. Někteří, že je to zajímavé, jiní zase že bude pohoda a nic nebudou muset dělat.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Situační metoda	Aktivizační metody	Využití videa a rozřazování. Po dané fázi následovalo stručné dovysvětlení učitele a pokračování dále, čímž před samotnou diskuzí došlo k aktivizaci žáků prostřednictvím situační metody.	13:05	13:22	0:17	Dobrá volba videí, přispěla k pozornosti a zájmu.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Diskuze	Aktivizační metody	Střídá se s videi. Ide o kombinaci. Proto je tomu přidělena stejná kapacita času.	13:22	13:31	0:09	Fázovaný výklad nad videi také přispěl k pozornosti a zájmu.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Vysvětlování	Klasické metody	Učitel dovysvětluje.	13:31	13:35	0:04	Už toho asi bylo dost. Snížena pozornost. Vyhlížení přestávky.

40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Co je to monetární politika, její principy a prvky.	12:00	12:06	0:06	
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Práce s textem	Klasické metody	Žákům byl rozečten článek z webu o prognóze měnové politiky k přechetní. Délka článku je cca 1,2 A4.	12:06	12:10	0:04	Žáci si čtou článek. Někteří si dělají ještě své poznámky.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Přednáška	Klasické metody	Vysvětlení základních pojmů v článku a obsahu tématu hodiny. Jeden žák jsem po vyzvě učitele pojmy psát na tabuli.	12:10	12:16	0:06	Tím, že je to rychlé a věcné, udržují žáci pozornost.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Diskuze	Aktivizující metody	Diskuze nad obsahem článku.	12:16	12:21	0:05	To je najednou otázek. I to kolik bere guvernér :)
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Vysvětlování	Klasické metody	Učitel vysvětluje dle učebnice náplň probíraného tématu.	12:21	12:25	0:04	Tím, že je to rychlé a věcné, udržují žáci pozornost.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Situační metoda	Aktivizující metody	Využití videa a rozřazování. Po dané fázi následovalo stručné dovysvětlení učitele a pokračování dále, čímž před samotnou diskuzí došlo k aktivizaci žáků prostřednictvím situační metody.	12:25	12:36	0:11	Dobrá volba jednoho videa, přispěla k pozornosti a zájmu.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Monetární politika	Diskuze	Aktivizující metody	Střídá se s videi. Jde o kombinaci. Proto je tomu přidělena stejná kapacita času.	12:36	12:45	0:09	Žáci se doptávají a diskutují i mezi sebou.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Koordinační hospodářské politiky zemí EU. Informování studentů, že na konci hodiny budou požádáni o vyplnění dotazníku.	12:00	12:07	0:07	
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Práce s textem	Klasické metody	Žáci si nalistovali v učebnici kapitolu o ekonomické integraci a měli si přečíst první kapitolu uvádějící problematiku.	12:07	12:11	0:04	Ticho ve třídě, žáci čtou.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Přednáška	Klasické metody	Učitel vysvětluje dle učebnice náplň probíraného tématu.	12:11	12:18	0:07	Žáci jen pasivně přihlížejí.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Situační metoda	Aktivizující metody	Využití videa a rozřazování. Po dané fázi následovalo stručné dovysvětlení učitele a pokračování dále, čímž před samotnou diskuzí došlo k aktivizaci žáků prostřednictvím situační metody. Pozn.: obdobní jako u monetární politiky	12:18	12:30	0:12	Žáci sledují video pozorně a někteří si i píšou poznámky.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Diskuze	Aktivizující metody	Střídá se s videi. Jde o kombinaci. Proto je tomu přidělena stejná kapacita času.	12:30	12:40	0:10	Z videa není žákům vše jasné a tak se doptávají. Jeví se to jako spíše náročné.
40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Vyplnění dotazníku, popřání si štěstí a rozloučení.	12:40	12:45	0:05	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Úvod hodiny, seznámení s cílem hodiny a principem práce. Cíl: Koordinační hospodářské politiky zemí EU. Informování studentů, že na konci hodiny budou požádáni o vyplnění dotazníku.	12:50	12:57	0:07	
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Situační metoda	Aktivizující metody	Využití videa a rozřazování. Po dané fázi následovalo stručné dovysvětlení učitele a pokračování dále, čímž před samotnou diskuzí došlo k aktivizaci žáků prostřednictvím situační metody. Pozn.: obdobní jako u	12:57	13:07	0:10	Video si získalo pozornost žáků.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Diskuze	Aktivizující metody	Střídá se s videi. Jde o kombinaci. Proto je tomu přidělena stejná kapacita času.	13:07	13:15	0:08	Žáci rozvíjejí myšlenky a doptávají se. Je to složitější než se mnozí domnívali zaznívá. U některých je zjevná skepse, že to nemůže fungovat.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Práce s textem	Klasické metody	Kombinace práce s textem a vysvětlování.	13:15	13:19	0:04	Žáci jsou spíše nepozorní. Myšlenkami už někde jinde.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Vysvětlování	Klasické metody	Učitel vysvětluje dle učebnice náplň probíraného tématu. Žáci pracují s učebnicí.	13:19	13:24	0:05	Žáci jsou spíše nepozorní. Myšlenkami už někde jinde.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Diskuze	Aktivizující metody	Doznívá ještě diskuze videu a tomu co je v učebnici.	13:24	13:30	0:06	Žáci se jen ujistují, že to pochopili správně.
4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Ekonomická integrace	Administrativa a organizace	Administrativa a organizace	Vyplnění dotazníku, popřání si štěstí a rozloučení.	13:30	13:35	0:05	

PŘÍLOHA P IV: Sběrný arch pro zpracování dat z dotazníku sémantického diferenciálu

Vyhodnocení dotazníku Sémantického diferenciálu

P.Č.	Číslo skupiny	Název skupiny	Vyučující	Datum dotazování	Předmět	Skupina metod výuky	Pohlaví	Hodnocení			Síla (potence)			Aktivita			Další vyjádření žáka
								Zajímavá (1) ... Nudná (7)	Hodnotná (1) ... Bezcenná (7)	Uvolněná (1) ... Napjatá (7)	Systematická (1) ... Neorganizovaná (7)	Nezáročná (1) ... Náročná (7)	Hluboká (1) ... Plochá (7)	Aktivní (1) ... Pasivní (7)	Moderní (1) ... Zastaralá (7)	Svížní (1) ... Táhá (7)	
1	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	5	6	4	2	3	4	5	6	5	
1	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	2	1	1	7	4	1	2	1	
1	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	1	2	1	1	7	2	1	3	2	Myslím si, že žáci neumi vyjádřit vlastní názorkvíli zastarým metodám vyučování.
2	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	5	4	5	4	6	2	5	7	6	
2	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	1	1	3	4	1	2	3	3	
2	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	1	1	1	2	4	4	2	3	1	
3	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	6	5	6	4	2	5	4	2	7	
3	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	1	1	2	1	5	4	2	1	2	
3	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	1	2	4	2	7	3	3	3	1	
4	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	2	3	4	2	7	2	5	4	3	
4	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	4	5	5	4	2	4	5	3	4	
4	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	3	1	2	7	3	4	4	1	
5	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	3	3	5	3	4	4	4	4	5	
5	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	3	4	1	6	3	2	3	2	
5	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	2	1	2	4	2	3	3	2	
6	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	6	7	4	6	5	5	6	6	
6	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	2	2	6	1	1	2	3	
6	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	2	2	3	3	1	4	3	
7	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	6	4	5	3	4	5	5	6	3	
7	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	2	4	4	4	1	1	2	2	
7	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	2	3	2	3	4	2	3	3	4	
8	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	6	7	7	5	7	6	7	7	
8	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	1	2	4	2	2	1	3	
8	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	2	2	1	3	1	2	3	2	

9	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	7	7	7	7	6	6	7	6	
9	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	1	2	5	1	1	1	3	
9	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	1	1	1	1	1	3	2	
10	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	7	7	6	7	5	7	6	
10	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	1	2	4	1	1	1	3	
10	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	1	3	3	2	3	2	2	Super dotazník! Chtělo by to ve školách více vidět.
11	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	6	7	5	7	7	6	7	7	
11	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	1	2	5	2	1	1	1	
11	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	3	2	2	2	2	1	
12	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	6	4	7	6	6	6	5	6	4	
12	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	1	2	2	5	4	1	2	2	
12	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	1	2	3	1	4	1	1	5	2	
13	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	5	7	7	2	6	7	7	6	
13	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	3	1	7	1	1	1	2	
13	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	1	1	1	2	3	3	
14	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	6	2	4	2	5	5	6	5	
14	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	2	2	4	2	2	1	1	
14	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	1	2	3	1	1	1	1	
15	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	6	4	3	4	5	6	6	
15	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	3	1	3	4	3	4	2	2	
15	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	3	1	5	1	3	2	2	
16	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	3	2	3	2	3	4	4	5	4	
16	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	3	4	4	2	2	2	2	
16	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	3	4	5	3	2	2	3	
17	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	2	3	3	4	4	4	3	5	4	
17	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	4	5	3	3	3	3	
17	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	2	4	4	3	3	2	2	

18	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	4	4	4	5	5	6	5	
18	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	4	3	3	2	2	4	
18	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	2	3	4	4	2	2	3	2	
19	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	5	5	6	4	2	6	5	7	7	
19	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	4	4	1	2	6	3	2	2	1	
19	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	1	1	2	1	7	1	1	2	2	
20	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	5	5	4	5	5	5	6	5	
20	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	4	4	3	2	3	2	
20	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	3	3	4	2	2	2	2	
21	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	2	4	3	5	6	6	5	
21	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	1	1	7	1	5	2	1	
21	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	1	1	7	1	1	1	1	
22	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	5	5	3	4	5	5	6	6	
22	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	1	3	4	5	3	2	2	2	
22	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	3	4	4	4	2	3	3	3	
23	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	6	6	4	4	6	5	2	5	
23	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	1	4	4	2	2	2	3	
23	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	4	2	5	3	1	3	2	
24	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	7	7	5	7	6	7	7	7	
24	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	1	1	5	1	1	1	2	
24	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	1	2	6	2	1	2	1	
25	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	4	4	3	5	4	4	4	6	4	
25	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	2	5	3	2	2	4	
25	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	2	3	5	4	3	3	2	
26	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	7	6	2	6	7	6	6	
26	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	1	1	2	4	2	2	1	1	

26	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	3	1	2	4	6	3	3	2	
27	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	5	6	4	3	6	6	6	5	
27	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	3	4	3	1	3	2	
27	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	2	3	4	2	2	2	3	
28	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	5	4	3	6	6	6	5	
28	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	3	4	2	2	6	2	
28	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	3	5	5	2	6	2	3	
29	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	5	3	4	5	5	6	5	
29	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	4	4	2	2	2	2	
29	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	3	3	5	3	2	4	2	
30	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	6	6	4	4	4	5	5	6	5	
30	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	2	3	3	4	2	2	3	2	
30	4EL	Ekonomické lyceum	Učitel A	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	2	1	3	3	5	2	2	2	4	
31	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	4	5	2	4	3	6	6	6	
31	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	3	4	3	3	2	2	
31	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	3	2	5	3	5	3	3	Díky, ať se vám daří.
32	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	3	4	1	5	3	5	5	5	
32	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	2	4	2	2	3	2	
32	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	3	3	4	2	3	3	4	
33	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	4	7	1	5	6	7	7	7	
33	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	3	5	2	2	2	3	
33	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	3	2	4	3	4	4	4	
34	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	5	6	1	6	3	6	7	6	
34	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	2	3	3	1	1	2	
34	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	2	4	5	2	2	3	2	
35	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	5	7	1	7	5	7	7	7	
35	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	3	4	3	2	1	2	
35	4OA	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	4	3	4	3	1	2	3	

36	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	6	6	4	3	5	7	6	7	7	
36	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	2	2	2	6	4	2	3	2	
36	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	2	2	4	4	1	4	2	5	3	
37	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	5	4	7	2	4	7	6	7	7	
37	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	2	2	2	6	4	2	2	2	
37	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	2	4	4	5	2	4	3	5	4	
38	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Chlapec	4	4	6	2	4	6	6	6	6	
38	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Chlapec	2	1	1	1	2	1	1	1	1	
38	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Chlapec	4	4	1	4	4	4	4	2	2	
39	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	4	7	4	7	6	7	7	7	
39	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	3	1	4	1	3	2	2	2	
39	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	4	4	4	2	2	2	
40	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	7	7	4	1	7	7	7	7	
40	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	3	2	2	4	2	2	2	2	
40	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	2	6	4	2	2	1	
41	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	6	4	2	4	6	6	6	
41	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	1	1	6	1	1	1	1	
41	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	1	4	5	2	1	2	2	
42	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	7	7	7	7	7	7	7	7	
42	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	1	1	7	1	1	1	1	
42	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	1	1	7	1	1	1	1	
43	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	3	4	5	5	4	5	3	4	
43	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	3	4	3	5	4	3	3	4	
43	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	4	3	5	4	3	3	3	
44	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	5	7	7	5	7	7	6	7	
44	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	1	2	3	4	1	2	2	
44	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	2	4	4	3	2	3	3	

45	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	5	1	6	4	5	7	7	
45	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	3	4	3	2	2	3	
45	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	4	3	4	3	3	3	4	
46	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	6	2	6	4	6	6	6	
46	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	2	2	2	4	2	2	2	2	
46	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	4	1	5	3	3	3	3	
47	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	5	6	1	6	5	6	6	6	
47	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	3	5	2	2	2	2	
47	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	3	3	2	4	3	4	3	3	
48	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	3	5	1	5	3	5	7	2	
48	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	3	2	4	2	2	2	3	
48	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	4	2	4	2	3	3	2	
49	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	4	2	2	4	4	4	3	5	
49	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	3	2	2	5	3	2	2	2	
49	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	2	2	5	2	1	1	1	
50	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	6	2	6	2	6	5	6	5	
50	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	4	1	2	4	1	3	2	1	
50	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	2	2	6	2	2	1	1	
51	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	4	2	4	2	3	3	4	6	
51	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	3	2	4	5	2	2	6	3	
51	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	2	1	1	7	1	1	1	1	
52	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	7	2	6	3	6	4	6	6	
52	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	4	1	2	3	1	2	2	1	
52	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	1	1	1	1	7	1	1	1	1	
53	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	4	4	3	5	4	5	4	5	4	
53	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	2	2	2	4	6	2	2	1	2	
53	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	2	2	6	2	2	1	4	

54	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	7	7	1	5	1	4	7	7	5	
54	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	3	3	5	2	2	2	2	
54	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	4	3	2	3	6	2	1	1	2	
55	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	7	6	4	6	7	7	7	7	
55	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	1	1	4	2	1	1	1	
55	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	3	1	2	3	3	1	
56	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	1	3	5	4	4	2	6	4	6	
56	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	2	1	2	5	3	2	1	2	
56	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	3	2	2	2	3	6	3	2	2	
57	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	5	5	2	4	3	6	6	3	6	
57	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	2	2	3	5	3	3	2	4	
57	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	3	2	3	6	3	2	2	2	
58	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	2	3	2	6	5	6	5	
58	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	3	2	2	2	6	4	3	2	2	
58	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	1	1	7	1	2	1	1	
59	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	6	6	3	4	5	6	6	5	
59	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	1	3	4	5	2	1	2	2	
59	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	2	1	3	4	2	2	2	2	
60	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	6	5	6	7	6	7	6	7	6	
60	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	1	2	1	1	4	2	2	2	1	
60	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	2	1	2	2	4	3	3	1	4	
61	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Klasické metody	Divka	4	5	4	6	4	4	4	6	4	
61	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Aktivizační metody	Divka	4	2	2	3	6	2	2	3	3	
61	40A	Obchodní akademie	Učitel B	duben 18	Ekonomie	Komplexní metody	Divka	4	2	2	4	6	3	2	3	2	Opravdu zajímavý test.